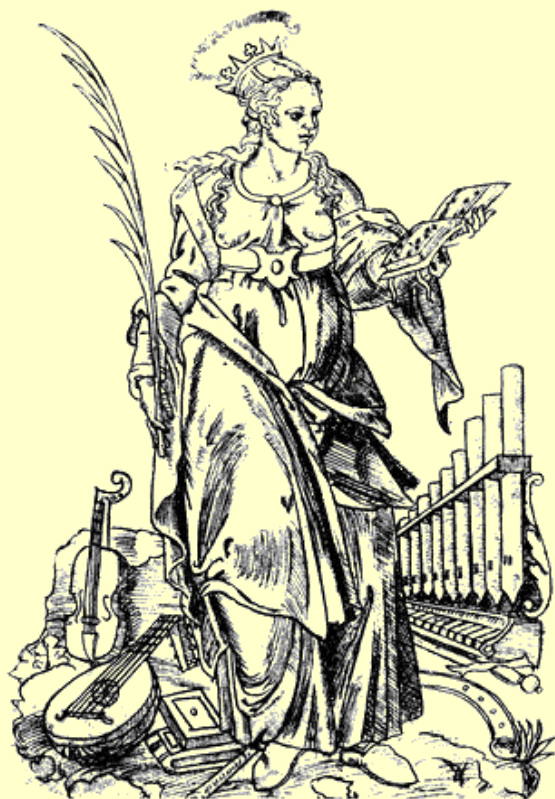

KDOV-blad

Winter 2008

KDOV (opgericht 21 april 1917)
KDOV-blad verschijnt 4 x per jaar

Voorzitter:

Mr. Drs. Paul Houdijk, Rademakersgilde 115, 3994 BR Houten
e-mail: paul.houdijk@hetnet.nl - tel. 030-6380358

Secretaris:

Gemma Coebergh, Joh. Enschede Hof, Korte Begijnstraat 28, 2011 HC Haarlem
e-mail: Secrkdov@cs.com - tel. 023-5516877

Penningmeester:

Ir. Ben Hillen, Jachtwerf 12, 2725 DP Zoetermeer
e-mail: b.a.g.hillen@planet.nl - tel. 079-3418575

Leden:

Ruud Huijbregts, Poolsterlaan 8, 5632 AN Eindhoven
e-mail: ruud.huijbregts@planet.nl - tel. 040-2903428 - fax. 0842-232213

Jean-Pierre Steijvers, Aldenhoven 28, 6093 HB Heythuysen
e-mail: organ.j.p.steijvers@hccnet.nl - tel. 0475-496456

Mark Heerink, Willemstraat 12, 8601 GH Sneek
e-mail: m.heerink@planet.nl - tel. 0515 430 137

Anja Hendrixx, Brusselsestraat 87 A 02, 6211 PC Maastricht
e-mail: Anja.Hendrixx@online.de - tel. 043-3252472

Ereleden:

Bernard Bartelink, Kees Bornewasser en Louis Toebosch

Hoofdredacteur KDOV-blad:

Drs. R.T.M. Hoogenboom, Streekweg 340, 1616 AS Hoogkarspel
e-mail: ra.hoogenboom@hetnet.nl - tel. 0228-562632

Eindredacteur KDOV-blad:

Ed van Aken, J.D. de Koklaan 43, 2552 DG Den Haag
e-mail: kdov@edvanaken.nl - tel. 070-4042828

Doel:

De vereniging heeft ten doel de bevordering van het liturgisch en artistiek stijpbegrip van de kerkmusici, werkzaam binnen de Nederlandse rooms-katholieke kerkprovincie en de behartiging van de geestelijke en materiële belangen van haar leden.

Voorwaarden voor het lidmaatschap:

Een bepaalde mate van vakbekwaamheid in muzikaal en liturgisch opzicht, tenminste op het niveau van de eisen voor het getuigschrift van de KDOV.

De contributie bedraagt € 36,- per jaar, 65+ lid € 26,- en reeds lid tevens 65+ in 2004 € 17,-. Postgiro: 10 31 344 t.n.v. KDOV, Zoetermeer

Website: www.kdov.nl

Opgaaf van leden en adreswijzigingen aan de secretaris.

Technische afwerking mededelingenblad: Krijn van Aken

Druk & verzending: Adrepek, Den Haag

ISSN-nummer 1388-2341

Inhoudsopgave

Redactioneel	1
Van het bestuur	2
Uitnodiging voor Algemene Jaarvergadering 2009	3
Notulen van de KDOV-jaarvergadering van 12 januari 2008	4
Leden	11
Heeft Oosterhuis afgedaan? (Ruud Hoogenboom)	14
Een monument van zingend gras (Henk Rijkers)	17
Concours voor kerkkoren groot succes (Louise Hillen)	20
Presentatie stichting Maurice Pirenne	23
De kerkmusicus en de werkomgeving (Lambert Becht)	25
Het vak in de vingers krijgen	28
Herbestemming kerkgebouwen	29
Berichten	30
Orgelbouwnieuws	37
Uitgaven/recensies	40

Redactioneel

Onlangs was er bij ons in de regio een bijeenkomst over verdergaande samenwerking tussen parochies met als intentie fusie op termijn van een groot aantal parochies tot één parochie. Pastores worden al voor een regio benoemd, maar toch ... Nou vraagt samenwerking al de nodige hobbels, maar fusie ... Omdat de gezamenlijke parochies nog nauwelijks gelovigen trekken (vergrijzing, individualisering, mobiliteit, desinteresse, supermarktmentaliteit, etc.) verminderen de inkomsten, maar tegelijkertijd stijgen de uitgaven aan m.n. de gebouwen. Er moeten bij ons in feite een vijftal gebouwen sluiten, waarvan de gelovigen gezamenlijk moeten intrekken in een nieuw te bouwen kerkgebouw. Kom daar maar eens mee aan op het platteland. "We houden onze eigen broek wel op", "we stappen uit de regio" of "wat hebben wij met het bisdom (c.q. Rome) te maken". Een eigen 'kerk' oprichten is uiteraard de makkelijkste weg, maar wel een die ten dode is gedoemd. (zie artikel 'herbestemming kerkgebouwen')

Al jarenlang is er geen gebrek aan priesters, maar een gebrek aan gelovigen. De generatie van de 'beatmissen', experimentele liturgieën zijn de leeftijdscategorieën die grotendeels ontbreken, maar nu wel de grootste mond hebben: de kerk moet er zijn op het moment dat het hèn uitkomt! Welk een hooghartig consumentisme, hoewel? Hebben figuren als Huub Oosterhuis niet welbewust deze manier van beleven gepropageerd; hebben pastores en andere nieuwlichters niet welbewust de jeugd van toen de kerk uitgewerkt? Komt de doorsnee-gelovige alleen voor speciale vieringen, zoals ik onlangs een volle kerk had met een viering geheel in streekdialect?!

Hoe komt het toch, dat welbewuste jonge katholieken uitkomen bij de Nieuwe Bewegingen en/of de aloude (gregoriaanse) liturgie (zie ‘berichten’, monniken-cd)? Is daar door reli-sociologen weleens onderzoek naar gedaan.? Zijn we uiteindelijk niet àllemaal op zoek naar het ware, het echte? “Oosterhuis?, je bedoelt Trijntje? Leuke muziek”. Is Huub Oosterhuis niet het toppunt van conservatief denken? Terecht dat hij niet is opgenomen in het nieuwe ‘Directorium voor Liturgische Gezangen’? Van mij mag hij hofliturgist zijn van de Oranje Nassau’s; wij dienen een andere Koning?. Of niet?
Ik wens u veel leesplezier en een mooi kerkmuzikaal 2009.

Dit is het laatste KDOV-blad als hoofdredacteur, maar u zult mij niet missen bij andere gelegenheden. Het was mij een genoeg de afgelopen 3 ½ jaar. Wie neemt het ‘stokje’ over?

Ruud Hoogenboom

Een eindredacteur is meestal wat minder leesbaar in beeld, maar nu neem ik toch de gelegenheid te baat om onze scheidende hoofdredacteur al schrijvende toe te “spreken”. Ruud, bedankt voor het vele werk dat jij de afgelopen 3 ½ jaar hebt verricht om elk nummer van het KDOV blad weer goed gevuld te krijgen. Dat was niet altijd makkelijk en kostte wel eens veel tijd. Ook wil ik je bedanken voor de immer prettige samenwerking die we hebben gehad.

Ed van Aken, eindredacteur

Van de bestuurstafel

Het bestuur houdt een positieve blik gericht op de toekomst, hoewel de huidige situatie niet gemakkelijk is. Met een na een flinke ziekteperiode (gelukkig) herstellende secretaris en na het overlijden van onze geestelijke adviseur, die ook bij het bestuur een vitale inbreng had aan ideeën en standpunten, is er al een fiks beroep gedaan op onze veerkracht. Het streven naar nieuw, liefst jong en fris bloed, zowel in het KDOV – ledenbestand als in het bestuur zelf, blijft een belangrijke kwestie. Maar de praktijk leert dat jonge leden een zeer druk bestaan hebben, veelal met een groeiend gezin, zodat er helaas weinig ruimte in hun leven overblijft voor verenigings- of bestuurswerk.

Een goed bestuur zou drie generaties moeten bevatten. De oudste en minder oudere leden kunnen hun ervaring inbrengen, de jongere leden kunnen voor een nieuw élan zorgen.

Vandaar dat wij de komende tijd de koers wil uitzetten naar vernieuwing. Hoe we dat zullen moeten realiseren is een vraag die we ook nadrukkelijk aan u als leden willen voorleggen, met name op de komende jaarvergadering.

We willen mede daarom vooral onze jonge(re) leden extra nadrukkelijk oproepen die jaarvergadering bij te wonen.

Elders in dit blad vindt u informatie over datum, plaats en tijd van de jaarvergadering en over het programma van die dag.
Graag willen wij u van harte heel mooie Kerstdagen en een goede jaarwisseling toewensen!

Uitnodiging Algemene Ledenvergadering 2009

De Algemene Ledenvergadering zal plaatsvinden op zaterdag 10 januari 2009 in het

Dominicanenklooster Huissen, Stadsdam 1, 6851 AH Huissen, tel. 026 3264422

Het programma ziet er als volgt uit:

10.00 uur: binnenkomst, koffie

10.30 uur: welkom en jaarvergadering, met koffiepauze (Aula)

12.30 uur: lunch en eventueel een korte rondleiding door het klooster

13.45 uur: liturgie en muziek in de Kloosterkapel (kapel)

m.m.v. Henk Jongerius OP, Kloostercantorij o.l.v. Theo Menting

15.30 uur: theepauze, waarna gelegenheid tot stellen vragen

16.00 uur: Dominicaanse Vespers met de Kloostercantorij

16.30 uur: sluiting

Routebeschrijving:

Per Auto

(A12) Vanuit westen en oosten

U rijdt op de A-12, bij knooppunt Velperbroek; neem de afrit 27: Velp, Westervoort, Nijmegen en Zutphen; U blijft Arnhem-Nijmegen (N325) volgen: neem de afslag Huissen. Op de 1ste rotonde rechtdoor, op de 2de rotonde in Huissen neemt u de 3e afslag richting Huissen Centrum, Loo en Zevenaar, met de weg mee naar links dan meteen aan uw rechterhand een groot parkeerterrein op rijden zover mogelijk naar achteren. Aan de rechterzijde is een trap de dijk op, u komt dan tegenover het Dominicanen klooster uit.

Vanuit noorden (A50):

U neemt bij knooppunt Waterberg de afslag Arnhem Oberhausen (A12), u rijdt op de A12, bij knooppunt Velperbroek, neem afrit 27: zie (A12).

Vanuit Rotterdam (A15)

U rijdt op de A15 richting Nijmegen tot knooppunt Andelst daar borden Arnhem, Bommel, Kleve volgen bij het knooppunt Ressen richting Bommel, bij T-splitsing richting Huissen - daarna 1ste en 2de rotonde rechtdoor blijven gaan. Op de 3e rotonde in Huissen neemt u de 1e afslag richting Huissen Centrum, Loo en Zevenaar, met de weg mee naar links dan meteen aan uw rechterhand

een groot parkeerterrein op rijden zover mogelijk naar achteren. Aan de rechterzijde is een trap de dijk op, u komt dan tegenover het Dominicanen klooster uit.

Vanuit het zuiden/Brabant (A50)

De A50 volgen tot op het knooppunt Valburg rechtsaf de A15 op richting Arnhem, Bemmelen, Kleve.

Zie A15

Openbaar Vervoer

Trein naar Nijmegen: buslijn 32 naar Huissen, uitstappen: halte Stadswal Fortisbank: + 30 meter verder lopen, bij fiets/voetpad slaat u rechts dit paadje in (=Achter de Gracht). U loopt rechtdoor naar de Kloosterlaan. Aan uw linkerhand ligt de kloosterkapel.

Trein naar Arnhem, met buslijn 32 of 33 naar Huissen, uitstappen: halte Stadswal Rabobank:

u steekt de weg over, + 30 meter rechtsaf en dan linksaf dit paadje in (=Achter de Gracht). U loopt rechtdoor naar de Kloosterlaan. Aan uw linkerhand ligt de kloosterkapel.

Wij hopen op een grote opkomst, met name van onze jongere leden!

Notulen van de algemene ledenvergadering KDOV 2008

gehouden op zaterdag 12 januari 2008 in de Antonius-Pauluskerk te Aerdenhout

Opening en mededelingen

Voorzitter Paul Houdijk blikt terug op het afgelopen jaar en constateert dat de bestuurskracht van de KDOV door ziekte en beschikbaarheid van de bestuursleden aan het afnemen is.

Maurice Pirenne is ernstig ziek en Gemma Coebergh heeft flink te kampen met hartklachten. Echter door de extra inspanningen van met name Ben Hillen heeft e.e.a. kunnen functioneren.

Aandacht is er ook voor het overlijden van Evert Heijblok en het door hem zelf geschreven dankbriefje op de rouwkaart, dat wordt voorgelezen.

Pastor Dick Duyves arriveert en leest ter verwelkoming enkele gedichten voor. Verder wordt een extra nummer van het KDOV-blad aangekondigd met daarin de teksten die op het symposium ter gelegenheid van het jubileum van de KDOV in 2007 zijn voorgedragen.

Notulen van de Algemene ledenvergadering KDOV 2007

Ad Hoogenboom heeft 178,00 gulden per maand netto verdiend i.p.v. per jaar bruto. Dit was exclusief de rouw&trouwtjes. Vergelijken met nu was dit een heel behoorlijk bedrag en in de onderhandelingen over de hoogte van de salarissen is het wellicht handig om deze kennis mee te nemen. De salarissen zijn dus in de loop der tijd aan een meer dan gemiddelde inflatie onderhevig geweest.

Jaarverslag secretaris

De Algemene Ledenvergadering en de viering van het 90-jarig bestaan van onze vereniging vonden plaats op 21 april in Den Bosch. De dag werd begonnen met een feestelijke eucharistieviering in de St. Jan met mgr Fons Kurris als celebrant, de goed zingende Schola Cantorum "Die Sangeren Onser Lieven Vrouwen" die geleid werd door Jeroen Felix en organist Maurice Pirenne die borg stond voor vitaal en artistiek hoogstaand orgelspel. Het was een feestelijke viering met koor- en orgelmuziek van ereleden van onze vereniging: Bernard Bartelink, Albert de Klerk, Kees Bornewasser en Louis Toebosch.

De Algemene Ledenvergadering vond plaats in het klooster de Mariënburg met aansluitend een lunch en na de middag een symposium. Het symposium had als titel "Schoonheid, spiritualiteit en liturgie" met als inleiders mgr dr A. Kurris, prof. dr Anton Vernooij pr. en prof. dr Sible de Blaauw en ter afsluiting gelegenheid tot het stellen van vragen en discussie o.l.v. Siem Groot.

Het algemeen bestuur was in 2007 als volgt samengesteld:

Paul Houdijk	- voorzitter
Gemma Coebergh	- secretaris tevens vice-voorzitter
Ben Hillen	- penningmeester
Maurice Pirenne	- geestelijk adviseur
Ruud Huijbregts	- Lid
Jean-Pierre Steijvers	- Lid
Mark Heerink	- Lid

Het algemeen bestuur kwam het afgelopen verenigingsjaar vier maal bijeen: op 26 januari, 11 mei, 6 juli en 7 december. Na 1 overlijden, 7 opzeggingen en 5 nieuwe aanmeldingen had de vereniging per ultimo 2007 een ledenaantal van 221. Ter vergelijking: in 1999 had de vereniging nog 245 leden. Het percentage werkende leden - afgemeten aan het aantal leden met het normale contributietarief - staat eind 2007 op 66%.

In het afgelopen jaar is ons lid Joop Felix overleden. De volgende jubilea van kerkmusici zijn gevierd: Ad Hoogenboom 50 jaar, Piet Zeegers 40 jaar, Theo en Ruud Hoogenboom beiden 25 jaar.

In oktober heeft ons lid en bestuurslid Maurice Pirenne de Culturele Penning van de stad 's-Hertogenbosch ontvangen vanwege zijn grote verdiensten voor het kerkelijke, maatschappelijke en culturele leven van de stad 's-Hertogenbosch, werkend vanuit de kathedrale basiliek van Sint Jan.

Belangrijk nieuws in het afgelopen jaar was het KASKI onderzoek "Uitvoering en Beleid Kerkmuziek in RK Parochies" in opdracht van Kunstfactor. Het rapport constateert zorgelijke ontwikkelingen. "Door de steeds verdergaande ontkerkelijking en het afnemend aantal kerkgangers daalt het draagvlak voor betaalde krachten. Tevens wordt geconstateerd dat door de vergrijzing het aantal vrijwilligers sterk zal afnemen. Ondervraagde parochies verwachten dat kerkmuziek de komende jaren onder druk zal komen te staan. Een groot deel van de parochies wil het kerkmuziek repertoire aantrekkelijker maken voor jonge mensen, maar tegelijkertijd Veel parochies denken bij het aantrekkelijker maken van kerkmuziek aan het Gregoriaans en Klassiek-Latijns repertoire aangevuld met bijvoorbeeld Wereldmuziek en instrumentale muziek. Een groot deel van de parochies betreft ook al gastkoren en gelegenheidsensembles bij de uitvoeringen."

Het algemeen bestuur zal de bevindingen van dit rapport ter harte nemen en mede als uitgangspunt nemen voor nieuw beleid.

Het bestuur is zeer verheugd met de inventarisatie van het orgelbezit van RK Kerken in Nederland door de KKOR. Gegevens over ruim 2000 orgels in katholieke kerken en kapellen zijn per bisdom op parochieniveau op CD beschikbaar gekomen.

Het KDOV blad staat onder leiding van hoofdredacteur Ruud Hoogenboom en eindredacteur Ed van Aken en heeft een goed jaar achter de rug met waardevolle artikelen in een uitgave van zoals gebruikelijk vier dikke nummers.

De KDOV heeft ook in het afgelopen jaar geparticipeerd in de Vereniging Nederlands Platform voor Orgelkunst – en Cultuur (VNPO). Het VNPO is momenteel bezig met een herbezinning op haar taken en werkt aan een landelijke inventarisatie.

Contacten met de Nederlandse Sint Gregorius Vereniging zijn zoals in andere jaren aan de orde geweest, waarbij uitwisseling van informatie belangrijk blijft.

Ter uitvoering van de motie - aangenomen in de Algemene Ledenvergadering van 21 april - heeft het bestuur een brief aan de Nederlandse Bisschoppenconferentie geschreven om de grote zorgen over de ontstane impasse kenbaar te maken. Dit heeft geleid tot nieuwe ontwikkelingen. Op 30 oktober heeft in Breda een belangrijk gesprek plaatsgevonden. De KDOV nam deel aan dit gesprek op uitnodiging van Mgr. J.H.J. van den Hende met de

Commissie Kerkmusicus (CKM). Mgr. Hurkmans, ons aanspreekpunt als Referent voor de Liturgie en Kerkmuziek, was wegens ziekte niet in staat om de gestelde vragen naar aanleiding van de afwijzing te beantwoorden. De Bisschoppenconferentie heeft Mgr. Van den Hende gevraagd om met ons en de andere deelnemers van de CKM te spreken over de grote zorgen die wij in onze brief hadden geuit. De bisschop heeft in dit gesprek met veel aandacht naar ons geluisterd en vragen gesteld om zich een goed beeld te vormen van de situatie en de noodzaak en urgentie om zo snel mogelijk alsnog de rechtspositie en salarisregeling te realiseren. Mgr. Van den Hende gaat hiermee terug naar de Bisschoppenconferentie en heeft toegezegd in de eerste helft van januari 2008 een reactie te geven.

Evenals vele voorgaande jaren toont het perspectief voor kerkmusici een nogal wisselend beeld. De invloeden van ontkerkelijking, vergrijzing, regiovorming zijn niet gering. Misschien bieden ze ook kansen. De hoop op goed nieuws uit de Bisschoppenconferentie. Voor wat betreft het geestelijke aspecten blijven we de lof Gods zingen en spelen. Voor wat betreft het materiële aspect leven we in het perspectief van de hoop, om met Paus Benedictus XVI te spreken.

Op het verzoek van de leden wordt aan dit verslag toegevoegd de mededeling dat de KKOR een inventarisatie heeft gemaakt van het RK-orgelbestand. Verder wordt afgesproken dat het jaarverslag op de site van de KDOV geplaatst gaat worden.

Financiën

De penningmeester merkt op dat het innen van de contributie steeds lastiger wordt, het gebruiken van incasso's is voor dit doel ideaal. De contributie wordt in 2008 niet verhoogd.

De kascommissie bestaande uit Ton Klos en Jeroen Pijpers keurt de begroting goed en een nieuwe kascommissie bestaande uit Ton Klos en Bert Becht wordt aangesteld.

Verder wordt opgemerkt door Bert Becht dat op de begroting er geen taakstelling is t.a.v. het KDOV-blad en Ruud Hoogenboom merkt op dat er een extra nummer van het KDOV-blad in 2008 gaat verschijnen. Het bedrag op de begroting voor het KDOV-blad wordt dientengevolge verhoogd met 500,00 euro naar 3500,00. Het bedrag 'vergaderkosten commissies' wordt derhalve verlaagd met 500,00.

Bestuurssamenstelling

Voorzitter Paul Houdijk geeft nogmaals aan dat door ziekte en de drukke werkzaamheden het steeds lastiger wordt om aan de bestuurstaken te voldoen. Ook de activiteiten van de commissies staan om deze reden onder druk. Als nieuw lid komt organiste Anja Hendriks uit Maastricht het bestuur

versterken. Zij wordt per acclamatie benoemd.

Paul Houdijk roept de leden op om actief te worden, er zijn meer actieve mensen nodig naast de bestuursleden en commissieleden, om de KDOV levend te houden.

Beleid KDOV

Ben Hillen brengt verslag uit van de commissie Rechtspositie.

Rechtspositie: Hoe is het verder gegaan na 21 april j.l.?

Het bestuur heeft de motie Groot uitgevoerd door een brief te schrijven aan de Nederlandse Bisschoppen Conferentie.

In het najaar kregen we een reactie waarin we als onderdeel van de Commissie Kerkmusicus (CKM) uitgenodigd werden voor een gesprek met Mgr. Van den Hende op 30 oktober 2007 in Breda.

Een samenvatting van het gesprek:

Naar aanleiding van de brief van de KDOV van 17 juni j.l. is door de Bisschoppenconferentie aan Van den Hende gevraagd het gesprek met de Commissie Kerkmusicus te voeren dat in juni 2006 door Mgr. Hurkmans in het vooruitzicht was gesteld, maar nog niet heeft plaatsgevonden. Mgr van den Hende heeft de toegezonden stukken bestudeerd en zal daarover graag in gesprek gaan, maar directe conclusies zal hij er nog niet uit kunnen trekken. Eerst zal hij nader moeten overleggen met de overige betrokkenen van de beleidssector liturgie en met name de sectoreconoom.

Mgr. Van den Hende weet van de BBK waarvan hij toen lid was dat niet zozeer principiële bezwaren, als wel praktische bezwaren zijn geuit zoals de financiële gevolgen en de vraag wat voor onderscheid er is te maken tussen vrijwilligers en professionals. Hij constateert dat het besluit van de Bisschoppenconferentie zoals het er nu ligt, inhoudt dat de Beleidsnota niet wordt overgenomen en dat het bestaande Rechtspositiereglement gehandhaafd wordt met indexering.

Er is met Mgr. Van den Hende gesproken over misstanden. Hem is uitgelegd hoe de wildgroei ontstaat doordat zogenaamde kerkmusici niet in loondienst worden genomen, maar op freelance-basis. Daardoor wordt de machtiging van het Bisdom en de diplomatoets omzeild. Het kan voorkomen dat een amateur jongerenkoordirigent als KM1 wordt betaald, want hier doet de markt zijn werk wel. Verder wordt bij een vacature niet eerst naar een bevoegde kerkmusicus gezocht.

Aan de hand van vragen hebben we Mgr. Van den Hende een kijkje in de kerkmuzikale keuken gegeven. Ik som hier een aantal onderwerpen op die we onder zijn aandacht gebracht hebben:

- Het ontbreekt nogal eens aan goed werkgeverschap bij parochiebesturen

- Er is onderscheid is nodig tussen enerzijds bevoegde KM1, 2 en 3 en anderzijds de vele onbevoegden
- De RP regeling gaat niet over de amateurs de huidige categorieën A en B
- Er is gesproken over de muzikale ethiek van de KM
- Het belang van Bevoegdheidsverklaringen
- De Conservatoria verlangen een reëel beroepsperspectief, anders niet langer opleidingen op KM gebied
- Onderschatting van de kennis van KMi
- Het belang van regionale Kerkmusici
- De rol van de KM in de opbouw van de gemeenschap
- De praktijkervaringen met een regionale kerkmusicus
- Het verdwijnen van de opleidingen Orgel en KM
- De tekorten aan KMi
- De mogelijk rol van KMi bij samenvoeging van parochies.

Er is een toelichting gegeven op de nieuwe elementen in de RP regeling: anciënniteit, vaststellen muzikaal functieniveau per parochie.

Mgr. van den Hende zegt toe dat hij zo gauw mogelijk een afspraak zal maken met de betrokkenen van de beleidssector Liturgie over hetgeen hij in deze bespreking heeft vernomen. Ondermeer de als meest urgent naar voren gebrachte kwestie van de anciënniteit in de salariëring zal hij voorleggen aan de econoom van de beleidssector. Hij streeft ernaar dat de Commissie in de eerste helft van januari 2008 een reactie tegemoet zal kunnen zien.

Voor de definitieve afhandeling van het voorstel van de Commissie Kerkmusicus acht de Commissie een goede communicatie van groot belang. Haar eigen aanspreekpunt met de NRL, Mgr. Th. Willemsen is door ziekte weggefallen. Zij stelt daarom voor een kleine commissie samen te stellen, aan te wijzen door resp. de Bisschoppenconferentie/NRL, het Economencollege, de ISOK, de NSGV, de KNTV en de KDOV.

Het was een goed gesprek waarin door Mgr. Van den Hende naar ons geluisterd is en wij de zaken goed hebben kunnen uiteenzetten. We zijn in overleg op het hoogste niveau en moeten de resultaten nog even afwachten. Einde verslag.

Ton van Eck stelt voor om het antwoord van Mgr. Van den Hende af te wachten en dan na een positief antwoord een verzoek aan de bisschoppenconferentie te richten om de gesprekken met van der Hende over dit onderwerp voortzetten.

Ad Hoogenboom haalt het Kaskirapport aan wat in 2007 verschenen is over de toestand van de RK kerkmuziek in Nederland, en stelt dat het er treurig

voorstaat. Er wordt een pleidooi gehouden voor vakmusici in de kerken. Paul Houdijk geeft aan dat binnen het bestuur dit rapport nog besproken moet worden.

Bert Becht vertelt over een 'hearing' in Utrecht op initiatief van het ISOK. Terugkoppeling en bundeling van krachten is gewenst, wie neemt het initiatief? Het ISOK? Bert Becht?

Ruud Hoogenboom stelt voor om een conceptbeleidsplan op parochieniveau te maken en dat aan parochiebesturen aan te bieden. Daarnaast stelt hij voor om aan kleine gemeenschappen advies te gaan geven over kerkmuziek. Paul Houdijk zal in dit verband contact opnemen met Hein Vrijdag.

Rondvraag

Paul Houdijk vertelt dat het bestuur regionale contactdagen gaat organiseren en in Brabant zal Ruud Huibrechts met een proefbijeenkomst beginnen. Opgemerkt wordt dat daar waar mogelijk samenwerking en coördinatie gewenst is.

Hans Rikkert de Koe vraagt of KM3 kerkmusici lid kunnen worden van de KDOV. Het antwoord hierop is 'ja'. Zijn vraag daarop is waarom een groep die in het Bisdom Haarlem recentelijk zijn KM3 opleiding heeft afgesloten niet door de KDOV benaderd is voor het lidmaatschap. Het bestuur zegt toe dit op te pakken en volgend jaar de resultaten te melden.

Peter Priem stelt een aantal vragen over het verloop van "de onderhandelingen". Het bestuur stelt vast dat er tot nu toe nog niet onderhandeld is. Het doel is uiteindelijk te komen tot een institutioneel overleg van de vakbonden (waaronder KDOV) en een kerkelijke vertegenwoordiging (waaronder de economen van de Bisdommen) waarin onderhandeld gaat worden over arbeidsvoorwaarden. Verder vraagt Peter Priem of er onderzoek is gedaan naar de tijdsbesteding van kerkmusici. Ben Hillen antwoordt hierop dat binnen de Commissie Kerkmusicus (CKM) gekomen is tot een verdrievoudiging van het aantal uren voor een dienst en een verdubbeling voor een klokuur repetitie op basis van de gezamenlijke ervaringen van de leden CKM. Op de vraag naar welk salarisniveau de KDOV streeft, antwoordt het bestuur dat in de voorgestelde rechtspositieregeling uitgegaan is van de ambtenarenschalen 11, 10 en 6 voor resp. KM1, 2 en 3 zoals die toegepast worden binnen de PKN. Op de vraag of de Bisschoppenconferentie zich wel eens uitgesproken heeft over wat ze verwachten van professionele kerkmusici antwoordt Ben Hillen dat het juist de opdracht van de CKM was om een profiel te beschrijven van de professionele kerkmusici. Door het van toepassing verklaren van de rechtspositieregeling zouden de bisschoppen dit profiel

Leden

Opgezegd:

R.Reijpert, Noordzijde Haven 18, 4611 GS Bergen op Zoom (per 31 dec. '08)

Overleden:

Op 2 september is drs. Joseph Tettero overleden. Hij woonde op het adres Werstkant 17 - 43 in Berlicum. (zie ook In Memoriam elders in dit blad)

In memoriam drs. Joseph Tettero 1927 - 2008

Op 2 september jl. overleed in zijn vertrouwde omgeving onze collega Joseph Tettero, die een paar dagen daarvoor 81 jaar was geworden. Hij werd namelijk op 30 augustus 1927 in Den Haag geboren en had een uitgesproken verlangen een priesterstudie te volgen. Tijdens zijn tijd op het seminarie werden zijn hang naar wetenschap en muziek groter dan de theologie. Hij studeerde sociologie en werd medewerker van het Kaski, terwijl hij zich ook bekwaamde als pianist, organist en koordirigent. Daarnaast wist hij ook nog tijd te vinden om aan de Pabo-studenten in Haarlem les te geven en was hij vele jaren gelukkig getrouwd met zijn Tine. Samen wisten zij een boerderij in het gezellige Brabant te vinden en was hun onderkomen vaak een onderkomen voor de vele neven, nichtjes en vooral ook de koorzangertjes uit Den Haag en omgeving. Muziek was de bindende kracht en er werden koorreizen naar Frankrijk ondernomen, waarbij Joseph op de terugtocht de culturele aspecten wist te belichten. Hij had namelijk een sterke belangstelling voor de Europese geschiedenis en bleef in menig opzicht eigenlijk voortdurend studeren.

In Berlicum en omgeving is hij vele jaren actief geweest als koordirigent en heeft hij uitstekende resultaten bereikt met koren in Nistelrode, Berlicum en Middelrode. In die laatste plaats volgde ik hem in het voorjaar van 2006 op, omdat zijn gezondheid hem toen echt in de steek ging laten. Daarbij valt en viel er in onze parochie voor 'buitenstaanders met een goede muzikale opleiding' moeilijk te werken. En vooral Joseph, beminnelijk als altijd, nam nimmer 'wapens' op en zocht altijd de dialoog. Maar zonder dat zulks van 2 kanten komt ontstaat er geen dialoog. Het is dan ook een zegen dat Joseph nog lange tijd, vooral in de Abdij van Berne in Heeswijk, een graag geziene en gehoorde organist kon blijven, een plaats waar ook zijn echtgenote zich zeer thuis voelde. Joseph was ook een goed aantal jaren bestuurslid van de KDOV en menig oud bestuurslid zal de vergaderingen in genoemde boerderij heugen.

Het is in de Abdijkerk in Heeswijk geweest dat wij hem op zaterdag 6 september hebben uitgevaren en zowel zijn vroegere Gemengd Koor Middelrode, als zijn 'Josephkoor' daaraan hun medewerking hebben willen verlenen. Een warm uitgeleide en buitengewoon inspirerend om daarbij de koren te mogen leiden en het abdiorgel in de geest van Joseph te mogen laten klinken. Dat hij ruste in vrede! (Lambert Becht)

In memoriam Wim van Gerven 1929 - 2008

Op 1 november jl. stierf op 79 jarige leeftijd in Amsterdam de bekende liturgist en gregorianist Wim van Gerven.

Hij stierf, zoals het een rechtgeaarde liturgist betaamt, n.l. op het feest van Allerheiligen, vermoedelijk in de hoop om nog net een graantje mee te pikken. Daar hoefde hij niet bang voor te zijn, want de spreuk van Augustinus : "Quis cantat bis orat" heeft hij zijn hele leven in praktijk gebracht.

Hij was een gedrevene en ik ben blij, dat ik hem in de jaren 1954 - 1957 op de R.K. Kerkmuziekschool in Utrecht heb mogen meemaken.

Tussen de studenten nam hij een geheel eigen plaats in, niet zo opvallend, maar toch.....

Iemand die hem niet zou kennen zou hem toch tussen de zangers onmiddellijk hebben opgemerkt, want hij zong bijna alle gregoriaanse gezangen uit zijn hoofd.

De sfeer en de klank van het gregoriaans had hij al op jonge leeftijd in zich opgezogen en op het klein seminarie Hageveld was hij daarin reeds zeer actief. In 1959 richtte hij de Schola Cantorum op van de Amsterdamse Studenten Ekklesia (SCA), waaraan hij tot 1992 als dirigent verbonden bleef.

In deze functie werkte hij samen met coryfeeën als Felix de Nobel - Nikolaus Harnoncourt - Ton Koopman en René Jacobs..

Zijn koor was zeer gezien op meerdere Festivals Oude Muziek, bijvoorbeeld bij de gregoriaanse gezangen van de Mariavespers van Monteverdi.

Van 1960 tot 1977 was Wim lid van het Nederlands Kamerkoor, waarvan alleen hoogbegaafde zangers en zangeressen lid waren.

Toen er omstreeks 1963 grote veranderingen kwamen in de liturgie en de volkstaal werd ingevoerd vroegen pater Jan van Kilsdonk S.J. en Huub Oosterhuis om het Nederlandse koor er bij te nemen, de ene week gregoriaans en de andere week Nederlandstalig.

Wim van Gerven ging weifelend accoord, omdat hij de bui al zag hangen en dat betekende het opkomende repertoire van Oosterhuis / Huijbers.

Van heinde en ver, zelfs uit het buitenland, kwamen mensen naar de zondagse diensten om dit nieuwe Nederlandse repertoire te proeven, maar dan was soms toevallig het gregoriaans aan de beurt en daar kwamen ze niet voor

Om die reden wilden Oosterhuis en van Kilsdonk van het gregoriaans af en moest de liturgie voortaan alle zondagen in het Nederlands gevierd worden.

Om geheel vrij en onafhankelijk van wie dan ook te zijn, vooral van pastores en voorgangers, die er allemaal een eigen mening op na hielden of niet bereid waren een Latijnse priefatie te zingen trok Wim van Gerven, zoals eens Mozes met zijn volk in de woestijn, met zijn Schola Cantorum

van kerk naar kerk, eerst naar "de Papegaai" in de Kalverstraat 58, toen naar de "Tichelkerk" aan de Lijnbaansgracht 48 bij de "Jordaan", vervolgens naar "de Duif" aan de Prinsengracht 756 met als eindstation de Sint Nicolaaskerk aan de Prins Hendrikkade 73 tegenover het Centraal Station.

In deze kerk werd dan ook op 8 november de uitvaart gevierd van Wim. Het was voor mij een ontroerend moment, want op 13 juni 1964 zong Wim in deze kerk het "Maria mater Gratiae" van Fauré met Albert de Klerk aan het orgel bij gelegenheid van het huwelijk van ondergetekende met Nettie Lucassen.

Er stond toen een gemêleerd gezelschap op het koor achterin de kerk. Van het koor uit Santpoort-Noord, waar ik dirigent-organist was, zongen de heren het gregoriaans (volgens Solesmes) en de jongens de "Missa Parvulorum" o.l.v. Kees Bornewasser, de componist.

Mijn vriend Fons van Balgooy speelde viool met de Klerk als begeleider. Tijdens de uitvaart van Wim werd het gregoriaans echter niet volgens Solesmes gezongen, maar volgens de nieuwste inzichten van Eugène Cardine, na een intense studie van de oudste handschriften.

Nog nooit heb ik de repercuessies in het gregoriaans zo fijntjes horen uitvoeren als in deze dienst. Er werd met verve en overtuiging gezongen.

Het vrije ritme is echter dermate veranderd, dat ik dit niet meer zou kunnen meezingen.

Hiervoor zou ik te rade moeten gaan bij Marcel Zijlstra, sinds september 2008 de vierde opvolger van Wim van Gerven als dirigent van de Schola Cantorum Amsterdam.

De rollen zouden dan zijn omgekeerd van leerling tot leraar, want in Castricum kregen hij en zijn zus Rina de eerste orgellessen van mij.

Om volledig te zijn volgen nu nog de namen van de liturgisten bij de uitvaart van Wim :

Voorganger : Pierre Valkering, oud lid van de Schola.

Zang : leden en oud-leden van de schola's van Wim.

Koorleiders : Ko Ariëns, Geert Maessen en Marcel Zijlstra.

Organist : Kees de Wijs.

En.....als u zich nu afvraagt hoe het intussen met Wim gaat, dan zeg ik u met overtuiging het volgende :

In het rijk der hemelen is hij in dispuut met Dom Paul Jausions OSB, Dom Joseph Pothier OSB en vooral met Dom André Mocquereau OSB van de Abdij te Solesmes over de nieuwe inzichten van Eugène Cardine OSB. Het zij mij van de redactie vergund om daarover in het volgende KDOV-blad zo diep mogelijk in te gaan.

Ja, ja Wim, ik hoor je wel, zing maar door.....

Hans Babeliowsky

Heeft Oosterhuis afgedaan?

Als bijlage bij het Directorium 2008/2009 van de Nationale Raad voor Liturgie (NRL) verscheen “Liturgische Documentatie, nr.5” over gewijde muziek, aangevuld met een aantal recente liturgische documenten over de oude ritus, de viering van de eucharistie en de bedienaar van de ziekenzalving. Het meest opmerkelijke is de langverwachte lijst met goedgekeurde liturgische gezangen. Oosterhuis ontbreekt geheel; is Nederland weer in rep en roer?

Liturgische gezangen

Het veruit grootste gedeelte van de bijlage heeft betrekking op liturgische gezangen en gewijde muziek. Een lijst met Gregoriaanse en Latijnse gezangen (1972) uit het Graduale Romanum (van vóór en na Vaticanum II), het Graduale Simplex, ook verwijzend naar de algemeen te kennen gregoriaanse gezangen volgens ‘Iubilare Deo’ (1974). Ook de allang niet meer verkrijgbare Instructie over Muziek in de Heilige Liturgie ‘Musicam Sacram’ (1967) is nu weer beschikbaar, evenals de brief van de Congregatie voor de goddelijke Eredienst over concerten in kerken (1987); steeds actueler gezien het teruglopend kerkbezoek! En tenslotte “Aanwijzingen voor het zingen van de passie” (1989). Maar het meeste aandacht trekt gedeelte II “Directorium voor Liturgische gezangen, eerste algemene lijst” (blz.57-81)

Repertorium

Voor het eerst verschijnt “een eerste uitvoerige lijst van titels van liturgische gezangen (en vindplaatsen ervan) welke door de Nederlandse Bisschoppenconferentie en de Apostolische Stoel bijzonder geschikt zijn bevonden voor gebruik in de eredienst van de rooms-katholieke Kerk en als zodanig zijn goedgekeurd”. In overleg met de Congregatie voor de goddelijke Eredienst werd ervoor gekozen om een Nederlands repertorium stap voor stap op te bouwen. Het betreft hier dus nadrukkelijk een éérste lijst!

Al snel na de uitvaardiging van de Constitutie over de Liturgie van het Tweede Vaticaans Concilie (1963) werd door de Raad voor de uitvoering van de liturgieconstitutie op 25 maart 1964 gevraagd om een repertorium van liturgische gezangen. Op zich is het dus niet zo opmerkelijk als paus Johannes Paulus II in 2001 in zijn instructie ‘Liturgiam authenticam’ (art. 108) vraagt om hieraan serieus aandacht te besteden en hiervoor vijf jaar te nemen. Ambtelijke molens werken langzaam, maar uiteindelijk ligt na zeven jaar toch een eerste lijst op tafel.

Criteria

Bij de keuze van de liturgische gezangen is gekeken naar de volgende criteria: gezangen met de voorziene liturgische tekst; bij voorkeur psalmen en bijbelse cantieken; andere bijbelse teksten; teksten afkomstig uit liturgische bronnen en tenslotte vrije teksten, “waarbij wel in acht genomen moet worden dat ze

expliciet uiting van het katholiek geloof en geschikt zijn voor de betreffende liturgische plaats en functie”, aldus de inleiding op blz.60. “Waar toonzettingen op liturgische teksten ontbreken verdient het aanbeveling dat deze worden gemaakt”. Gezien het laatste is het des te opmerkelijker, dat bij de gepubliceerde lijst wèl de tekstschrijvers worden genoemd, maar geen enkele kerkmusicus/componist. Alsof de kwaliteit alleen van de tekst afhangt en de kerkmusicus er niet meer toe doet!

Kwaliteit

De eerste lijst bevat 112 gezangen, alfabetisch gerangschikt op titel. Er staan veel bekende liederen bij, maar ook nauwelijks bekende. De opgenomen kinderliederen komen m.n. uit protestantse liedbundels als ‘Alles wordt nieuw’ en ‘Timotheus kinderliedjes’. Van Vlaamse kant treffen we gezangen aan uit ‘Zingt jubilate’ en ‘Jubilootje’. Van de charismatici trof ik alleen het lied “Hij leeft!” aan. Ik sprak laatst een kerkmusicus die in de lijst een hoog P. Penning de Vries-gehalte aantrof, bekend van o.a. ‘Laus Deo’. Geen enkel lied van Huub Oosterhuis, maar wel Rik Zuiderveld.

Nou hebben liedjes als ‘Wonen overal nergens thuis’ of ‘Zomaar een dak’ weinig inhoud (vergelijk de teksten eens met het ‘Locus iste’), zijn tekstaccenten bij Oosterhuis (te) vaak verkeerd (‘Gedenken wij dankbaar’), liturgisch niet altijd geschikt (“de bek die ons kleineert”) of dubieus (“Hij gaat ons in en uit”). Desondanks zijn ze poëtisch gezien van een beduidend hoger gehalte dan een Penning de Vries. En is hij niet voor niets met 133 van de 659 liederen vertegenwoordigd in ‘Gezangen voor liturgie’?

De discussie rond Oosterhuis was al eerder een hype: In 2000 verscheen de vernieuwde Roermondse bisdombundel ‘Laus Deo’, waarin ook geen enkel lied van Oosterhuis opgenomen was. Toenmalig secretaris van de NRL, Evert de Jong, moest toen al toegeven, dat in deze bundel “niet alle liederen kwalitatief even hoogstaand zijn” (KN, 15-6-'01).

Waarom geen Oosterhuis?

In alle discussies rond dit thema zijn nooit redenen rechtstreeks geuit. Het is uiteraard waar, dat de r.-k. kerk hem in 1970 als priester verstootte toen hij na zijn huwelijk in diensten van de Amsterdamse Studenteneklesia bleef voorgaan. Ook stak hij zijn kritiek op ‘Rome’ nooit onder stoelen of banken (in 1998 ontkende hij nog de Godheid van Jezus in Elsevier, 3 okt.). Maar anderen deden dat ook.

In juli 2006 laaide de discussie weer op na een uitspraak van Mgr. Wiertz. Deze rechtvaardigde de afwezigheid van Oosterhuis in ‘Laus Deo’, omdat laatstgenoemde de kern van de katholieke leer openlijk bestrijdt. Bij het aanvaarden van zijn eredoctoraat in 2002 (VU, Amsterdam) had hij namelijk in ‘Volzin’ als “zijn grootste bijdrage vaan de oecumenische liedcultuur en liturgievernieuwing” gezien het “demasqué van de transsubstantiatie ... de

ontmaskering van de roomse overtuiging dat Christus werkelijk aanwezig is in het brood en de wijn. In die opvatting is de eucharistie volstrekt onschadelijk gemaakt, de truc der trucu geworden, zonder enige politieke relevantie. Daaraan heb ik iets gedaan. Want niet het brood is het lichaam van Christus, wij, de gemeente, zijn dat". De r.-k. kerk ziet de Eucharistie als "bron en hoogtepunt", dus als je de essentie hiervan ontkent heb je inderdaad in deze kerk (en hun liedbundels?) niets meer te zoeken. Maar zouden daarom a priori al zijn liederen ongeschikt of ongeloofwaardig zijn voor onze r.-k. liturgie?

Al in 1966 maakte Oosterhuis, met assistentie van zijn toenmalige medebroeder Silveer de Smet sj, in opdracht van de Nederlandse bisschoppen een eerste vertaling/bewerking van de Romeinse canon. Wordt deze nu ook afgekeurd?

Alom lof

Op 1 november werd Huub Oosterhuis 75 jaar. Dit jaar herdenkt hij dat hij vijftig jaar geleden zijn eerste kerklied schreef. Een jubileumjaar is aan de gang!

Op 31 mei besteedde de NCRV als ode een speciaal programma aan de tekstschrijver en dichter. Zijn lied 'De steppe zal bloeien' (het lijflied van de Acht Mei Beweging!) werd in 2006 door de NCRV-luisteraars gekozen als mooiste religieuze lied van Nederland.

Het tijdschrift voor liturgie en kerkmuziek 'Eredienstvaardig' publiceerde een lied van liturgist Andries Govaart "Gij hebt ons adem ingeblazen" (op de melodie van 'Licht dat ons aanstoot') om Oosterhuis te eren.

Een tweedaagse sessie in Leuven, eind september, werd besloten met een zangavond met 'Oosterhuisliederen' in een volle kapel van het Lemmensinstituut. En nog onlangs werd hij in RKK-zendtijd middels 'Kruispunt tv' in het zonnetje gezet. Begin dit jaar was zijn dagboek 'Wie bestaat' ook al verschenen.

Op 18 oktober 2002 was hij al eredoctor geworden aan de Vrije Universiteit; de 'laudatio' (motivering) van erepromotor Prof.dr. Niek Schuman was getiteld "Doctor theologiae, magister liturgiae" (doctor in de theologie, meester in de liturgie). En op 13 november 2004 werd zijn 'Verzameld Liedboek' gepresenteerd.

Scherpe kantjes eraf?

In oktober 2003 kreeg paus Johannes Paulus II eerbetoon uit onverwachte hoek: van Oosterhuis verscheen een gedichtencyclus 'De Zevenmaster' over deze paus bij gelegenheid van diens 25-jarig jubileum. En zelf meldde hij onlangs (KN 44, 31-10-'08) nog, dat hij geen probleem had met het voornemen van de paus om de Latijnse Liturgie aan te bevelen. Zijn scherpe kantjes er af?

Achterhoedegevecht

Voor sommige kerkmusici speelt de kwestie helemaal niet. De meeste

jongeren- en middenkoren hebben hun eigen repertoire en zingen geen liederen van Oosterhuis. Voor de meeste jongeren is Oosterhuis niet Huub, maar één van zijn kinderen Trijntje of Tjeerd. Maar dan denken ze wel aan heel andere muziek. Nederlandstalige koren zingen muziek van (componist) Oomen, amper de tekstschrijver kennend. Kortom bij hen speelt het eigenlijk niet. Veel jong-katholieken voelen zich aangesproken door de Nieuwe Bewegingen en deze hebben vaak hun eigen liedrepertoire!

Daar komt nog bij, dat veel pastores en r.k.-kerkmusici, maar ook 'gewone' parochianen, zich weinig gelegen laten liggen aan wat Rome en/of 'de bisschoppen van Nederland' vinden; ze gaan toch hun eigen gang. Is in veel parochies, helaas, de liturgie niet van het volk (mensendienst: 'Kerk, wij samen') in plaats van de Kerk (Godsdienst)? Een enkeling van hen is dan bang dat de nieuwe, jonge, pasbenoemde priesters met het directorium in de hand op de koren afstappen. Het zou in ieder geval de discussie op gang brengen (en wie kan dáár tegen zijn) wát nou liturgische muziek is en aan welke criteria die zou moeten voldoen. Of deze eerste keuzelijst een gelukkige is, valt dan te bezien. 'Onderzoekt alles en behoudt het goede', zei Paulus al. (Ruud Hoogenboom)

* Liturgische Documentatie, deel 5; te bestellen bij adm. NRL, postbus 13049, 3507 LA Utrecht, 12,50 (excl. verzendkosten).

Een monument van zingend gras

Het bamboe-orgel van Las Piñas is de trots van de Filippijnen. Het is gebouwd door de 'Edison van de achttiende eeuw', een missionaris die alles tegelijk aanpakte.

De Latijnse dichter Horatius snoefde in een beroemde ode dat hij met zijn gedichten voor zichzelf een monument "duurzamer dan brons" had opgericht. Veel dichters hebben hem dat op een of andere manier nagezegd. Maar er zijn maar weinig mensen die zich erop beroemen kunnen een monument te hebben opgericht van bamboe, wat nota bene een soort gras schijnt te zijn, hét Bijbelse beeld van vergankelijkheid.

Begaafde jongen

Het had maar weinig gescheeld of het bamboemonument was er niet meer geweest, aangetast door de tand des tijds en, meer concreet gesproken, door dat van ongedierte. Het verhaal van fray Diego Cera is dat van een man die erin slaagde dit gras aan het zingen te brengen. Hij werd geboren in 1762 in Graus, een plaats aan de zuidelijke uitlopers van de Pyreneeën in Noord-Spanje. Hij moet een begaafde jongen geweest zijn, niet alleen muzikaal, maar ook zeer technisch. Op veertienjarige leeftijd treedt hij in bij een klooster in Barcelona. In

1790, als hij achttien jaar is, reist hij als missionaris van de augustijnse recollecten naar Mexico. Een jaar later steekt hij de Stille Oceaan over.

Vingeroefening

Op de Filippijnen geeft hij zijn visitekaartje af. Zijn volledige monnikennaam luidt inmiddels fray Diego Cera de la Virgen del Carmen. Hij maakt eigenhandig een piano, vermoedelijk de eerste Filippijnse, die hij als cadeautje opstuurt naar Isabel II, koningin van Spanje. Bij wijze van dankjewel krijgt hij een kerkklok terug, die nog steeds gebruikt wordt.

Waarschijnlijk kwam fray Diego op het idee bamboe in een orgel te verwerken, doordat hij reparaties moest uitvoeren. Het idee lag voor de hand, omdat inlandse muziekinstrumenten ook vaak van bamboe zijn gemaakt. Maar om van hieruit te komen tot een compleet orgel, moet je proefondervindelijk een eigen technologie ontwikkelen. Een register van bamboe voor een kerkorgel in Intramuros, was waarschijnlijk een eerste vingeroefening. Volgens de overlevering wist hij er “zeer lieflijke melodieën” aan te ontlokken. Toen moet hem ook al duidelijk geworden zijn, wat een fijne en kwetsbare timbres met bamboe te bereiken zijn. Helaas is dat orgel met de kerk in de Tweede Wereldoorlog verloren gegaan.

Strijkorkest

Hoe kwam het tot een compleet orgel? Dat hoofdstuk begint in 1795. Terwijl in het verre Europa de oorlogen van de Franse Revolutie woeden, komt de Spaanse priester terecht in Las Piñas, een armoedig dorpje, toen op een kilometer of vijftien van Manilla (nu maakt het deel uit van die stad), waar een dikke duizend vissers en boertjes wonen. Er staat alleen een kapelletje, ook al van bamboe. De nieuwbakken pastoor gaat direct aan de slag. Hij wil het leven van de kleine boertjes verbeteren, die een armoedig bestaan leiden uit zoutwinning en rijst- en katoenteelt. Hij legt straten en bruggen aan. Maar deze “Edison van de achttiende eeuw” vindt ook nieuwe manieren uit om textiel te verven. Aan cultuur doet hij ook. Tussen de bedrijven door richt hij een strijkorkest op.

Zeezand Pas in 1816, hij is dan al 54 jaar, begint fray Diego aan zijn meesterstuk: het bamboe-orgel voor de ook al zelfgebouwde Sint-Jozefkerk van Las Piñas. Waarbij we dat ‘zelf’ natuurlijk niet te letterlijk moeten nemen. Zijn Filippijnse gelovigen leverden spierkracht en ongetwijfeld ook wat plaatselijke knowhow. Het standbeeld van fray Diego voor de Jozefkerk geeft een aardige indruk. De goede bamboe stengels moeten met zorg uitgezocht worden, afgesneden, en in zeezand begraven om met zout verduurzaamd te worden. Het orgel kan voor het eerst bespeeld worden in 1821. Het bestaat dan uit 747 pijpen, waaraan fray Diego drie jaar later nog 121 metalen toevoegt voor de ‘Spaanse trompet’.

Roeselare

Het orgel raakte met de jaren ernstig in verval. In 1973 is het, nauwelijks nog bespeelbaar, overgebracht naar Duitsland, waar de bekende orgelfirma Klais het in een kunstmatig tropenklimaat (het moest immers ook weer terug) heeft gerestaureerd. Heringewijd in 1975, is het orgel nu de trots van de Filippijnen. Naar het schijnt, hoef je op het vliegveld van Manilla maar tegen de eerste de beste taxichauffeur 'bamboo organ!' te roepen, en hij rijdt je er direct heen. Fray Cera's idee heeft zelfs school gemaakt. Op de Filippijnen kun je nu een compleet bamboe-orgel laten maken. Het grootste bamboe-orgel ter wereld staat onverwacht dichtbij: in een protestantse kerk in Roeselare (Vlaanderen), en is gebouwd door Indonesische moslims.

Ietsje minder

Hoe het met fray Diego afgelopen is? Niet zo best. Hij stierf na een ernstig ziekbed op 24 juni 1832 als zeventigjarige. Door al zijn projecten liet hij Kerk en stad een schuldenlast van 14116 pesos na. Als econoom was hij blijkbaar ietsje minder geniaal. Alle vlees is als gras, zegt Sint-Petrus de profeet Jesaja na. Of bamboe duurzamer is dan brons, betwijfelen we. Maar het houdt zich aardig. Door via de cd onze oren te laten strelen met de verfijnde klanken van zijn charmante schepping, kunnen we deze nobele en opmerkelijke missionaris waardig gedenken. Hij was er niet op uit zichzelf te vereeuwigen. Als priester aan de andere kant van de wereld zocht hij slechts een weg om zijn gelovigen te laten delen in een van de mooiste tradities van de eredienst: het orgelspel. (Henk Rijkers; met toestemming overgenomen uit Katholiek Nieuwsblad, 29-8-'08)

* Die Bambusorgel von Las Piñas, Philippinen. Albert Bolliger, orgel, speelt Spaanse componisten uit de zeventiende en achttiende eeuw, o.a. Cabezón en Seixas. 54 minuten. SINUS 4003.

Concours voor kerkkoren groot succes

Op zaterdag 11 oktober 2008 vond in de Moeder van de Verlosserkerk te Haarlem-Schalkwijk een primeur plaats. De afdelingen van de Nederlandse Sint-Gregoriusvereniging (NSGV) in de bisdommen Haarlem en Rotterdam organiseerden samen een concours voor hun kerkkoren.

Vanaf een uur of negen werd een opmerkelijke drukte rond de Moeder van de Verlosserkerk waargenomen. De eerste concours deelnemers meldten zich bij de infotafel in de hal. Een ploeg van vrijwilligers was al druk bezig koffie en thee te zetten en al gauw hoorde je de eerste koorklanken in en om het gebouw.

Om 10.30 uur werden alle aanwezigen welkom geheten door de voorzitter van de NSGV afdeling Haarlem, dr. Tom van Brederode. De presentatie van de dag was in handen van Moniek Groot, die op enthousiaste wijze van elk koor een korte beschrijving en een toelichting op het gekozen repertoire gaf. Een concours kan echter niet zonder een deskundige jury. Deze werd gevormd door Jos Vranken (voorzitter), Jeroen Felix en Mark Heerink (vervanger voor Bert Stolwijk die wegens familieomstandigheden afwezig was).

De jury, v.l.n.r. Mark Heerink, Jos Vranken en Jeroen Felix.
(foto: Peter Jongejan)

Tijdens drie zangsessies werd door 19 koren (tezamen 500 deelnemers!) een impressie gegeven van hun kunnen. Als voorwaarde voor de repertoirekeuze werd één liturgisch gezang gevraagd dat gezongen zou kunnen worden op zondag 12 oktober (de 28e zondag door het jaar A). De twee andere werken mochten naar eigen keuze ingevuld worden.

Door de verscheidenheid van koren passeerden heel diverse liturgische gezangen de revue en werd het mede daardoor voor de aanwezige koren en toehoorders een boeiende dag.

Rond 16.45 uur hadden alle koren onder leiding van hun dirigent en begeleid door pianist, organist, combo of instrumentalist laten horen waar ze voor stonden: kwaliteit in de uitvoering van muziek ten behoeve van de liturgie. Terwijl de jury zich beraadde over de beoordeling en uiteindelijke jurering, werd onder enthousiaste leiding van Hinke Hillege de canon 'Alleluia' voor 4 stemmen van Philip Hayes ingestudeerd en uitgevoerd. Wat een feest, met zo velen zingen!

Hinke Hillege studeert met alle aanwezigen een canon in.
(foto: Peter Jongejan)

De jury was er intussen uitgekomen en Jos Vranken kreeg het woord. Allereerst sprak hij een woord van dank uit voor de goede organisatie van het concours en voor de plezierige samenwerking tussen de juryleden. Het is niet

eenvoudig om een eensluidende kwalificatie te formuleren voor de prestaties van koren die qua repertoire, bezetting, leeftijdsopbouw en instrumentale begeleiding zo uiteenlopend waren. Voordat hij de uitslag bekend ging maken vond hij het van belang om alle koren een hart onder de riem te steken met de volgende statements:

- Een koor heeft een belangrijke taak in de liturgie.
- Een koor vormt een bindende factor binnen een parochie en kan door goed te zingen de liturgie aantrekkelijker maken.
- Koorleden zijn belangrijke parochianen.
- Een parochie mag trots zijn op haar koren.
- De toekomst van de koorzang in de liturgie wordt gewaarborgd door de kinderkoren, waarvan we deze dag een uitstekend voorbeeld hebben gehoord!

En toen was het eindelijk dan zover: de mededeling van het eindresultaat. Er waren maximaal 180 punten te behalen. De scores liepen uiteen tussen 103 en 156,5 punten. Na het opnoemen van de scores per koor, in de volgorde van uitvoeren werd duidelijk wie de winnaars waren:

De eerste prijs, een geldbedrag van € 500, ging naar de Liturgische zanggroep "Tolle lege" uit Amsterdam-Buitenveldert o.l.v. Marlies van 't Hoff-Hattink.

De tweede prijs, een geldbedrag van € 250, naar het Kinderkoor "De vrolijke Noot" uit Katwijk o.l.v. Agnes Bol.

De derde prijs, een geldbedrag van € 125, ging naar de Liturgische Werkgroep Martelaren uit Amsterdam o.l.v. Luc Löwenthal.

Tom van Brederode (NSGV Haarlem) overhandigt de beker behorende bij de 1e prijs aan Marlies van 't Hoff – Hattink, dirigente van 'Tolle lege' uit Amsterdam. (foto: Peter Jongejan)

De prijzen werden onder luid applaus uitgereikt door Tom van Brederode, voorzitter van de NSGV Haarlem. Hij vervolgde na de uitreiking met het uitspreken van een woord van dank aan alle deelnemende koren. Het was een prachtdag, inspirerend en hij hoopte dat het

juryrapport een aanmoediging zou zijn voor de koren. Een advies aan alle koren: kom terug voor verbetering van je persoonlijk record. Dit komt de kwaliteit van de koorzang in de parochies ten goede, het vergroot je eigen plezier in zingen en daar gaat het uiteindelijk om. Met een woord van dank aan alle deelnemers, de organisatie, een bloemetje voor de catering, de jury en Moniek Groot als dagspreker, de parochie Haarlem-Schalkwijk en de subsidiënten werd deze concoursdag voor de kerkkoren afgesloten.

Conclusie: een succesvolle, inspirerende, goed georganiseerde dag die voor herhaling vatbaar is. Laten we er een traditie van maken!

Louise Hillen (NSGV Rotterdam)

PRESENTATIE STICHTING MAURICE PIRENNE

Concert 29 november door de Schola Cantorum
Uitgave 5 composities van Maurice Pirenne

Op 14 maart van dit jaar overleed priester-musicus Maurice Pirenne uit Rosmalen. Zaterdag 29 november aanstaande zou hij tachtig jaar zijn geworden.

Stichting Maurice Pirenne

Bij testament heeft Maurice Pirenne de 'stichting Maurice Pirenne' opgericht.

De Stichting Maurice Pirenne is officieel opgericht op 23 mei 2008.

De stichting heeft onder andere als doelstelling het leven en werk van Pirenne blijvend onder de aandacht te houden. Zij zal dit doen door uitvoeringen van zijn composities te stimuleren, zowel in concerten als in de liturgie.

De stichting organiseert daartoe zelf concerten, maar kan ook een financiële bijdrage leveren aan het uitvoeren van composities van Maurice Pirenne.

Daarnaast laat de stichting zijn nog niet uitgegeven composities in druk verschijnen.

De stichting zal tevens bijdragen aan de muziek in de Sint-Janskathedraal te 's-Hertogenbosch door financiële ondersteuning.

De stichting beheert het archief van de priester-musicus, waaronder zijn composities en preken.

Maurice Pirenne

Maurice Pirenne, geboren in Tilburg op 29 november 1928, studeerde filosofie en theologie op het grootseminarie in Haaren van 1946 tot 1952, in combinatie met een conservatoriumopleiding te Tilburg (diploma orgel 1950). Na zijn priesterwijding in 1952 vervolgde hij van 1953 tot 1958 de muziekstudie aan het Pontificio Istituto di Musica Sacra in Rome. Ferruccio Vignanelli was daar zijn leermeester voor orgel (Magisterium summa cum laude probatus 1956), Domenico Bartolucci voor compositie (Magisterium magna cum laude probatus 1957) en Igino Anglès en Eugène Cardine voor musicologie. Van 1958 tot 1960 volgde hij colleges muziekwetenschap aan de Rijksuniversiteit Utrecht. In dat laatste jaar kreeg hij, samen met zijn Romeinse studiegenoot Mathieu Dijker, de aanmoedigingsprijs van de Pascal Schmeits-stichting.

Van 1959 tot eind 1993 doceerde hij aan het Brabants Conservatorium en het Nederlands Instituut voor Kerkmuziek te Utrecht, aanvankelijk gregoriaans en theorie, na enige jaren hoofdvak orgel. Van 1969 tot 1980 doceerde hij tevens orgel aan het Stedelijk Arnhems Conservatorium. Van 1965 tot 1991 was Maurice Pirenne rector cantus van de Sint-Janskathedraal te 's-Hertogenbosch. Van mei 1991 tot begin 2008 was hij daar organist. Pirenne componeerde naast orgel- en kamermuziek talrijke liturgische en profane koorwerken. Diverse composities zijn vastgelegd op cd.

Voor zijn grote culturele verdiensten voor de stad 's-Hertogenbosch ontving hij in 1998 de Albert Swane prijs van de Vereniging Sociëteit Casino en in oktober 2007 de Jeroen Boschpenning van de gemeente 's-Hertogenbosch. In november 2001 werd zijn compositorische oeuvre bekroond met de Dr. C. Rijnsdorp prijs.

Het stichtingsbestuur

Het stichtingsbestuur bestaat uit een zestal personen, die nauw met Maurice Pirenne hebben samengewerkt.

Voorzitter	: mr. Paul Leenders
Secretaris	: Lidwien van den Oort-Steens
Penningmeester	: Ben van der Sterren
lid	: Véronique van den Engh (organist Sint- Janskathedraal)
lid	: Jeroen Felix (rector cantus Sint-Janskathedraal)
lid	: drs. Jan Jaap Zwitser (musicoloog)

Concert Schola Cantorum

De Stichting treedt voor het eerst naar buiten met een concert door de Schola Cantorum "Die Sangeren Onser Liever Vrouwen" van de kathedrale basiliek van Sint-Jan onder leiding van Jeroen Felix. Organist is Véronique van den Engh. De Schola zingt werken van Maurice Pirenne, waaronder delen uit de

Sint-Jansmis die Pirenne schreef voor het 450-jarig bestaan van het bisdom in 2009. Inmiddels zijn door koren uit het bisdom al een kleine 10.000 exemplaren van deze mis besteld, waarmee de doelstelling van bisdom en componist bereikt wordt dat de mis volgend jaar in het gehele bisdom te horen zal zijn. Tevens staat de Sint-Jansmis geprogrammeerd voor een viering in de St. Pieter te Rome op de bedevaartsreis van het bisdom naar de eeuwige stad volgend jaar oktober.

Verder zullen composities ten gehore worden gebracht van Floris van der Putt (een leraar van Maurice), Mark van Platen (een leerling) en Mathieu Dijker (studievriend).

Het concert begint zaterdagmiddag 29 november om 16:00 uur in de kathedraal. De toegang is gratis.

Composities

De primaire doelstelling van de stichting is het laten klinken van de muziek van Pirenne en het uitgeven van de nog niet in druk verschenen werken. Bij het concert zullen de eerste vijf composities door de stichting worden uitgegeven, te weten "Aen Goede wij oock roepen zeere", "Copiosa redemptio", voor de kersttijd: "Herders Hij is geboren", "Stille Nacht" en een "Passacaglia" voor orgel. De uitgeverij is Ascolta Music Publishing te Houten.

Informatie

Om koren, dirigenten, organisten en overige belangstellenden gemakkelijk toegang te verschaffen tot de muziek van Pirenne, is er een flyer met informatie ontwikkeld, alsmede een uitgebreide website www.stichtingmauricepirenne.nl waar het leven en de werken van de priester-musicus staan beschreven en waar staat hoe en waar partituren of cd's besteld kunnen worden.

's-Hertogenbosch, 6 november 2008

De kerkmusicus en de werkomgeving.

Na de beschouwing op de fenomenen 'deelnemen' of 'consumeren' is het wellicht goed de omgeving van het functioneren als kerkmusicus eens wat nader te verkennen. We hebben immers te maken met een veelheid aan werksituaties en dus met redelijk tot geheel onvergelykbare werkomstandigheden. Met een glimlach naar het verleden, waarin voor de kerkgangers inderdaad 'de consumptie' voorop stond en de geboden en verboden nadrukkelijk werden voorgehouden, is het veelal zo dat de uitwerking van Vaticanum II allesbehalve een actieve, eenduidige deelname van de kerkgangers heeft opgeleverd. En dat behoeft ook geen doel in zichzelf te zijn...

In het verleden was de plaats van kerkmusicus een min of meer vanzelfsprekende. Er was een parochieel zangkoor, het orgel moest worden bespeeld en muziekonderwijs was nog behoorlijk elitair. Het was helemaal niet zo vanzelfsprekend actief met (kerk-)muziek in aanraking te komen. We mogen naar mijn mening ook best vaststellen dat de studie aan het Instituut voor Kerkmuziek een basis vond in de kerkmuzikale interesse, die vaak al onderbouwd werd door koorzang (ook op de toenmalige lagere scholen!) en de muziekschool c.q. het volgen van bijvoorbeeld pianolessen.

Ook die wereld is natuurlijk vanaf de zestiger jaren drastisch veranderd. Muziekonderwijs werd breed bereikbaar, beatmuziek werd een basis voor jongerenvieringen en de technologie leverde hele andere instrumentale mogelijkheden dan het kerkorgel. Ook docenten orgel schoolden zich bij om les te kunnen geven op elektronische instrumenten, et cetera.

Kenmerkend voor de muzikale praktijken in de parochiekerken was de feitelijke verdeling in meerdere soorten koren, uitgaande van de muzikale invulling. We mogen daarbij niet vergeten dat, mede door het afnemende aantal priesters, de liturgie soms/nogal vrijelijk wordt/werd ingevuld. Vaak niet gehinderd door kennis van zaken, gingen o.a. tekstgroepen aan de slag, de muziekkeuze werd ook niet (meer) aan vakkennis en uitgangspunten (waaronder kwaliteitscriteria) getoetst. Er moest vooral veel kunnen. En de kerkmusicus? Die had/heeft toch zijn/haar eigen koor!?

In menige parochie zijn er 'veldslagen' geleverd tussen de verschillende soorten koren. Mannenkoren, dameskoren, gemengde koren, kinderkoren, jongerenkoren...en samenwerken was (en is ?) vooral lastig. Als we een bijzondere viering samenstellen hebben we toch geen kerkmusicus nodig? We kiezen een aantal liederen, kijken of er iemand is, die piano kan spelen, of we zoeken een aantal blazers en 'klaar is kees'.

En de bestaande koren? Die zingen zo hun eigen repertoire. In de ene parochie worden we overladen door volumineuze gezangen van voor Vaticanum II en zijn de psalmen nog steeds 'protestants' (herkent u dat?); in de andere parochie kiezen we wat liederen en vullen we de viering op met een gelegenheidskoor, want 'er komt toch niemand meer elke week repeteren...' en dus hebben we het koor maar opgedoekt. Ja, wel komen ook nog een enkele schola tegen en het gregoriaans? Dat doen hier en daar nog wat heren. (Onder bekwame leiding?)

Maar toch: daar waar een parochie kiest, een beleid durft uit te zetten en vooral kijkt naar wat in de parochie passend is, zijn er kansen te over. Daar komen mensen (nog steeds) graag naar de wekelijkse repetitie, daar zijn nog

voldoende mensen, die keurig een uitvaart, jubileum of huwelijk muzikaal kunnen 'invullen'. In menige parochie is er zodoende ruimte voor de (een) kerkmusicus, die vakbekwaam zijn planning maakt, in overleggroepen desgevraagd zijn inbreng levert en waar de leden van b.v. werkgroepen weten dat ze op de kerkmusicus een beroep kunnen doen. In zo'n parochie worden niet zo maar liedjes gekozen, maar wordt planmatig het liturgische jaar ingevuld met passende muziek, met ruimte voor de psalm, met functionele acclamaties, met een verantwoorde ruimte voor het 'samen zingen' en ruimte voor de specifieke koorzang. En als dat, thematisch en qua veelsoortige mogelijkheden, vooral belevingsvol gebeurt, trekt dat mensen aan, wordt er (ook op die manier) aan gemeenschapvorming en –opbouw gedaan en zie je een parochie bloeien. Jawel, ook in deze tijd.

Zoals elke medaille zijn twee kanten heeft, zal het ook duidelijk zijn dat in deze voorbeelden veel valkuilen zitten.

Want als er geen beleid is of wordt geformuleerd, hoe kan er dan sprake zijn van samenhang en ruimte voor vakmanschap en kwaliteitsafwegingen? Wat is de plaats, en in menige situatie de verworven plaats, van vrijwilligers. Menige kerkmusicus krijgt regelmatig te maken met de weerbarstigheid van de omstandigheden. Meestal zijn 'alle goede bedoelingen' de drager van alle inzet en betrokkenheid en is 'de vrijwilliger' synoniem voor het aanvaarden van een mindere kwaliteit... Hoezo vakkennis?

Echt penibel wordt het als er opmerkingen vallen als 'ja maar, dat doet hij/zij al 40 jaar zo en dat kunnen we niet proberen te veranderen'. Of 'nee het koor wil voluit kunnen zingen vanaf het oxaal' (en de organist trekt dus gewoon alle registers open...) en gaat niet in de buurt van de kerkgangers staan. In deze gevallen is de plaats van en voor een kerkmusicus een bijna onmogelijke geworden. Het zal nog wel een aantal jaren duren, maar in dergelijke parochies blijft er in het komende decennium niet veel over. Of de parochies verliezen zelf hun bestaansrecht...

Wat we nodig hebben is beleid, gericht op die groepen, die we willen en kunnen bereiken. Natuurlijk in meerdere soorten dan een halve eeuw geleden; natuurlijk met betrokkenheid van veel meer mensen in termen van 'vorm en inhoud', maar dat alles met als echte drager 'het moet kwaliteit opleveren'. En wie durft er dan nog aan de kerkmusicus te twijfelen? Wie vindt de kerkmusicus nog lastig en duur? Heeft een bestuur wel eens uitgerekend wat het kan besparen op 'gedoe en geld' als er de kwaliteit van de liturgie mede gedragen wordt door een goede, passende muzikale invulling en uitvoering? Kwaliteit dus en geen 'ad hoc geïmproviseer' met geen enkele garantie, dat er een passende, ook muzikaal goed ingevulde, viering ontstaat.

Opmerkelijk is dat in menige parochie, waarin beleid wordt gevoerd, gekoppeld aan een plaats voor de kerkmusicus, die uitvoerende kwaliteit oplevert, het kerkbezoek redelijk tot goed is en menig kerkganger er geen enkel probleem mee heeft 'om van wat verder te komen'. Vaak hebben deze kerken een meer dan plaatselijke functie en kunnen de kerkgangers zelf een keuze maken uit 'consumeren' of 'deelnemen'.

En het aardige is, dat deze verschijnselen zowel in een stadse als in de meer dorpse omgevingen te constateren zijn. Want het voeren van beleid en het streven naar kwaliteit is altijd een voordeel, zeker in termen van voortgang en overleving.

Het staat er helemaal niet zo somber voor als we wel eens geneigd zijn te denken, maar ook wijzelf zullen gewoon keuzes moeten (durven) maken en in een parochie (willen) werken als dat vruchtbaar is. In te veel situaties wordt dat niet kenbaar gemaakt en of door de kerkmusicus te volgzzaam gehandeld, wellicht (mede) vanwege het financiële belang. Jammer, maar vaak waar.

Ik ben er werkelijk van overtuigd dat we uit elk dal zullen klimmen als we gaan voor openheid en kwaliteit en daarmee een voedingsbodem bieden aan het jonge talent, dat (ook) altijd weer zal opduiken.

Wat is er mooier dan daaraan stimulansen bieden en parochiebestuurders aanzetten tot stimulatie, bij voorbeeld door cursussen te vergoeden en, last but not least, hun kerkmusicus goed te betalen. Ook hier geldt dat het wederzijds gaat om kwaliteit te (durven) vragen en kwaliteit te leveren. Want, waarde collegae, u wee het allemaal: muziek is een vak! (Lambert Becht, 23 juni 2008)

Het vak in de vingers krijgen

Kunstfactor presenteert overzicht koordirigentenopleidingen

Kunstfactor heeft voor 2008-2009 een overzicht gemaakt van alle dirigentencursussen en –opleidingen in Nederland. De cursussen vinden plaats verspreid door heel Nederland en zijn geschikt voor zowel hobbyisten als professionals. Met het overzicht wil Kunstfactor laten zien wat de omvangrijke educatiemogelijkheden zijn voor beginnende én ervaren koordirigenten.

Een dirigent is van vele markten thuis: zingen, luisteren, corrigeren, leidinggeven, motiveren, organiseren. Allemaal taken die ervoor zorgen dat de muziek steeds mooier en beter gaat klinken en dat een koor of ensemble zich ontwikkelt. Er zijn veel mogelijkheden om het vak van dirigeren in de vingers te krijgen: cursussen en opleidingen op verschillende niveaus, voor verschillende soorten koren, voor verschillende muziekstijlen en onder begeleiding van uitstekende docenten.

Kunstfactor maakte een overzicht met verschillende soorten dirigentenopleidingen. Er zijn mogelijkheden voor de geïnteresseerde koorzanger die eens wil snuffelen aan een hobby als dirigent maar ook voor de ervaren rot in het vak. Dirigeren is niet alleen veelzijdig en erg leuk. Als amateur of professionele dirigent kun je ook snel aan de slag. In Nederland is namelijk een tekort aan goede dirigenten met een opleiding, dirigenten met passie voor muziek en de ambitie om er méér uit te halen. (Nieuwsbrief Kunstfactor, sept.'08)

Herbestemming kerkgebouwen

In dit jaar van het Religieus Erfgoed willen de Nederlandse bisschoppen in gesprek gaan met de overheid over de financiering van de instandhouding van kerkgebouwen. De bisschoppen onderstrepen dat het religieus erfgoed materieel en immaterieel is: het gaat ook over de geestelijke en gelovige waarde van kerken. In de meeste Europese landen komt de overheid op voor de lasten van die gebouwen. In Nederland komen ze echter volledig te laste van parochies.

Op dit moment besteden parochies gemiddeld 40 procent van hun uitgaven aan gebouwen, dat is in de ogen van de bisschoppen te veel. Bovendien is 55 procent – 935 katholieke kerken – monument. Door afnemende subsidiestromen blijven de beschikbare financiële middelen echter te beperkt. De bisschoppen roeren in hun schrijven ook de herbestemming aan van kerken die aan de eredienst zijn onttrokken. Die dient “passend en waardig” te zijn. Daarbij valt te denken aan: bibliotheek, brede schoolvoorziening, gezondheidscentrum, hospice of opvanghuis. Waar geen herbestemming gevonden kan worden, dient het gebouw heringericht te worden met aparte ruimtes voor kerkelijke en niet-kerkelijke functies. Een gedeelte van de kerk blijft dan kapel. Een katholieke kerk kan nooit herbestemd worden voor een niet-christelijke godsdienst of levensbeschouwing. Bij gebrek aan passende herbestemming gaat de voorkeur voor de bisschoppen uit naar afbraak. (KN, 3-10-'08)

Berichten

Landelijk Kenniscentrum voor Orgelmuziek

De NPS organiseerde vorig jaar een muziekcanon-verkiezing waar de Nederlandse orgelcultuur als nummer één uit kwam. Er is geen twijfel mogelijk: orgelmuziek leeft in Nederland. Reden voor een nieuw initiatief, het Landelijk Kenniscentrum voor Orgelmuziek. Veel bladmuziek en opnames van orgelmuziek zijn te vinden bij talloze organisaties, verenigingen en particulieren die de belangen op het gebied van orgelmuziek behartigen. Het Kenniscentrum bundelt en ontsluit alle kennis en informatie over orgelmuziek in Nederland. Het initiatief is tot stand gekomen door een samenwerking tussen de Stichting Stadsbibliotheek Haarlem en Omstreken en de Zeeuwse Bibliotheek. De website www.orgelmuziekweb.nl is de digitale toegang tot het kenniscentrum. De Landelijke Collectie Orgelbladmuziek heeft een centrale rol op de website. U kunt uiteraard bij het Landelijk Kenniscentrum terecht voor al uw vragen over orgelmuziek. Een team van organisten stelt hun deskundigheid ter beschikking. Daarnaast vindt u op de website een forum waar u tips met andere organisten en orgelliefhebbers kunt uitwisselen. Het Centrum is officieel op 30 september 2008 geopend. Voor vragen en informatie kunt u zich richten tot Ian Borthwick, i.borthwick@haarlem.nl en Stichting Stadsbibliotheek Haarlem e.o., Postbus 204, 2000 AE Haarlem, tel. 023-5115300. (RH; NotaBene, sept.'08; De Orgelvriend, okt.'08)

In memoriam Joseph Gelineau (1920-2008)

De Franse pater Joseph Gelineau SJ is vrijdag 8 augustus jl. overleden. Hij werd 87 jaar. Gelineau is van grote betekenis geweest voor de ontwikkeling van de r.-k. liturgische muziek in de 20e eeuw, niet alleen in Frankrijk, maar wereldwijd. Al voor het Tweede Vaticaans Concilie – toen de liturgie nog in het Latijn werd gevierd – verschenen van zijn hand toonzettingen van psalmen in de Franse taal, waarbij het recitatief werd afgewisseld met korte antifonen die door de gehele gemeenschap meegezongen konden worden. Deze Gelineaupsalmen werden in vele talen vertaald, ook in het Nederlands, en enkele ervan worden nog steeds gezongen. De meest bekende is wel Psalm 23 met het refrein Want mijn herder is de Heer (GvL 23III). Het was deze melodie die veel katholieken voor het eerst in aanraking bracht met het zingen van psalmen. Gelineau heeft grote invloed gehad op Huub Oosterhuis en Bernard Huijbers die in ons land aan de wieg stonden van de Nederlandstalige liturgische muziek. (Nieuwsbrief DSGV-Haarlem, aug.'08)

Feliciteit aan twee tachtigjarigen...

Twee nestoren van de kerkmuziek in het bisdom Haarlem vierden dit jaar hun 80e verjaardag. Op 3 juli jl. bereikte Nico Waasdorp deze mijlpaal en op 7 september heeft Jan Valkestijn de leeftijd der sterken bereikt. Nico Waasdorp is nog steeds actief als dirigent-organist in de parochiekerk van Overveen en

heeft nog steeds een waardevolle inbreng in de vergaderingen van het NSGVbestuur en bij de KDOV. Mgr. drs. Jan Valkestijn – die 27 jaar lang als rector cantus verbonden was aan het Muziekinstituut van de kathedraal Sint Bavo te Haarlem – publiceert nog regelmatig artikelen op het gebied van de kerkmuziek en ook verschijnen er regelmatig composities van zijn hand.

De redactie feliciteert hierbij de beide jarigen en hopen dat ze ons nog lang mogen inspireren met hun liefde voor de kerkmuziek. (Nieuwsbrief DSGV-Haarlem, aug.'08)

Ton Klos 40 jaar in Aerdenhout actief

Op 8 november a.s. hoopt Ton Klos de 40 jarige relatie te herdenken die hij heeft met de Antonius/Pauluskerk te Aerdenhout. De kerk waar we op 12 januari onze jaarvergadering hebben gehouden. Het parochiebestuur heeft hem en zijn kinderen de kerk en bijgebouwen beschikbaar gesteld om op die dag een concert te kunnen geven onder de titel , "Concert in KLOS-harmony", dat wil zeggen hij geeft een concert dat geheel door hem en zijn kinderen zal worden verzorgd. Voor iedereen gratis toegankelijk en het concert begint om half drie, . Sparrenlaan 9 in Aerdenhout.

Namens de redactie ook gefeliciteerd!

Lambert Becht naar Waalwijk

Op 15 oktober is ons oud-bestuurslid Lambert Becht in Waalwijk benoemd tot vaste organist van de parochiekerk van Sint Jan. Qua liturgische invulling, met medewerking van zowel het mannenkoor als het gemengd koor, en het aantrekkelijke orgel (B. Pels - Alkmaar, 1932, 3 manualen en vrij pedaal, 39 stemmen) een welkome, nieuwe uitdaging. Het is hem, na een periode van ruim 30 jaar als dirigent aan kerkkoren leiding te hebben gegeven, een groot genoegen in kerkmuziekverband weer volledig op de toetsen te kunnen (en mogen) concentreren en vandaaruit dienstbaar te zijn aan de vierende gemeenschap. De koordirectie heeft hij onlangs verlegd naar de 'profane omgeving' door het dirigentschap van de Vughtse Zangvereniging Cantare op zich te nemen en met hen o.a. een Kerstconcert en in 2009 een concertreis naar Oranienburg te maken.

Ode aan Maurice Pirenne

Afgelopen zondag, 2 november werd het programma "Ode aan de doden" , verzorgd door de KRO, afgesloten met een ode aan Maurice Pirenne.

Het koor van de St. Jan zong een van zijn werken, het motet "De bede van verdriet en bitterheid".(als ik de eerste regel goed gehoord heb)

Een indrukwekkende afsluiting van een indrukwekkend programma.

Een en ander is terug te zien en te horen via www.uitzendinggemist.nl.

Peter van der Zwaag winnaar in Groningen

In de Sint-Jozefkathedraal van Groningen vond op 20 september het jaarlijkse orgelconcours voor amateurs van de Stichting Groningen Orgelland plaats. In de prachtige kathedraal staat een Maarschalkerweerd-orgel (1906) waarvan in 2005 de restauratie door Adema's Kerkorgelbouw werd afgerond onder advies van de KKOR in de persoon van Ton van Eck. Laatstgenoemde was voorzitter van de jury, die Peter van der Zwaag uitriep tot winnaar van het concours. De jongste deelnemer was overigens de negenjarige Alex van de Hende! (RH; De Orgelvriend, nov.'08)

Orgelencyclopedie deel 13 gepresenteerd

Op 25 oktober is in de Grote of St. Bavokerk in Haarlem deel 13 van de encyclopedie 'Het Historisch Orgel in Nederland' uitgereikt. Met de presentatie van deel 13 nadert de voltooiing van het project dat in 1997 van start ging. In 2009 zullen de laatste delen gelijk worden gepresenteerd, zo maakte mevr. H.J. Lyre, voorzitter van het NlVO, in haar openingstoespraak bekend. Tijdens de bijeenkomst speelde stadsorganist Jos van der Kooy (RH; www.orgelnieuws.nl, 26-10-'08)

„Orgel vaak sluitstuk bij restauratie kerk”

Bij restauraties van kerkgebouwen in Nederland is het orgel vaak het sluitstuk. „Als de kerk klaar is, is het geld op”, stelt voorzitter Maarten Seijbel van de Stichting tot Behoud van het Nederlandse Orgel. De stichting bestond in september 35 jaar. Met donaties, legaten en erfstellingen subsidieert de stichting kerkorgelrestauraties in het land. „We hebben onder meer de restauratie van het orgel in de Walburgiskerk in Zutphen en recent nog dat van de kerk in het Groningse Zandweer ondersteund”, aldus medeoprichter Seijbel.

Nederland is orgelland bij uitstek, aldus Seijbel. Met name in de 17e eeuw werden er grote kerkorgels gebouwd, het ene nog mooier dan het andere. Nederlandse orgelbouwers waren beroemd. „De steden pronkten onder elkaar wie het mooiste had. Ook na die bloeiperiode zijn er veel bijzondere orgels bijgekomen.”

Toch was, en is, er bij restauraties van kerken vaak geen geld beschikbaar voor het orgel. In 1973 besloten orgelliefhebbers via een stichting geld in te zamelen voor belangrijke restauraties. Kerkbesturen weten de stichting inmiddels te vinden. „Recent kregen we een erfenis van 300.000 euro binnen. Dat geld is hard nodig.”

Op 5 en 6 september hield de stichting in Elburg in en rond het Nationaal Historisch Orgelmuseum twee „orgeldagen” ter ere van haar 35-jarig bestaan (www.rknieuws.net, 24-8-'08)

Projectkoor zingt voor de Kerk der Friezen

In Leiden is een nationaal projectkoor opgericht dat in 2009 gaat zingen voor de restauratie van de Kerk der Friezen en haar orgel in Rome.

Sinds enkele decennia is de Kerk der Friezen het centrum van de Nederlandse pelgrims in Rome en tevens een ontmoetingspunt voor oecumenische activiteiten.

Het kerkje werd in de middeleeuwen al gebruikt door pelgrims uit de streek tussen Vlaanderen, de Hollandse kusten en Noord-Duitsland, die op weg waren naar het graf van de heilige Petrus. Op die plek werden zij verzorgd en konden zij zich voorbereiden op de lange weg terug naar huis.

In 1989 is de kerk door het Vaticaan in langdurig bruikleen gegeven aan de Nederlandse kerkprovincie. Zoals bij veel oude kerken het geval is moet de kerk, waarvan de geschiedenis naar de zesde eeuw van onze jaartelling teruggaat, flink worden hersteld. Het orgel is nauwelijks meer bespeelbaar.

In samenwerking met het bestuur van de Stichting Vrienden van de Kerk der Friezen ontwikkelt het projectkoor plannen om een programma van met name Nederlandse kerkmuziek in een aantal Nederlandse kathedralen te gaan uitvoeren. Ook is een concertreis naar Rome voorzien met een optreden in de Kerk der Friezen op Willibrordzondag, 15 november 2009. Naast het doel om geld bijeen te brengen, ziet het koor het ook als zijn taak de bekendheid met de Kerk der Friezen bij de Nederlanders te vergroten en de rijke Nederlandse kerkmuziek onder de aandacht te brengen.

De muzikale leiding is in handen van René Verhoeff.

De RKK heeft medewerking toegezegd en zal radio- en televisieuitzendingen verzorgen.

Het bestuur van het projectkoor zoekt via een auditie 75 geoefende zangers en zangeressen van kerkkoren uit het hele land om aan het project mee te doen. Zij kunnen zich voor nadere informatie en opgave melden bij de heer mr. Loek van den Ham, Iepalaan 20, 2565 LM Den Haag, telefoon: 070-3222567 en via e-mailadres Ivandenham@tiscali.nl.

De Orgelvriend 50 jaar

Op 4 oktober vierde het blad 'De Orgelvriend' haar 50-jarig bestaan met een orgeldag in Amersfoort. Een groots feest, waaraan o.m. ook de St.-Franciscus Xaveriuskerk aan meedeed. In het middagprogramma ook aandacht voor Albert de Klerk uitgevoerd door het St. Joris Kamerkoor o.l.v. Bas Ramselaar met Gert Oost op het Naber-orgel. (RH; De Orgelvriend, okt.'08)

Gregoriaans op Katholieke Jongerendag

Lars Gerfen, zanger/gitarist van praise-band The Fruits, heeft zich als lid van de kerngroep van de Katholieke Jongerendag (KJD), afdeling liturgie en muziek, met succes sterk gemaakt voor gregoriaans op de KJD. "De vaste gezangen tijdens de slotmis zullen van de achtste Mis zijn. Zo wil ik graag de

rijkdom van de Kerk tonen, maar ook nieuwe vormen als onze 'worship and praise' promoten in een evenwichtig repertoire. Enkele jaren geleden was lofprijzing nog een onbekend fenomeen bij veel katholieken, maar je merkt dat de openheid toeneemt", aldus Lars (23) in het Katholiek Nieuwsblad. Dat hij als jongere het aloude Lof niet kent nemen we hem maar niet kwalijk; dat hij het gregoriaans programmeert waarden we zeer (RH; KN, 31-10-'08; zie ook bij "Recensies"!)

Gregoriaans – opmerkelijk

Op 31 mei en 1 juni is het Tweede Nederlands Gregoriaans Festival er zeker in geslaagd bij jongeren belangstelling voor het gregoriaans te wekken. De jonge zangers herkenden in het Agnus Dei van Barber meteen een stuk van dj Tiësta, aldus het dagblad Trouw (RH; Opmaat, nr.1, sept.'08)

Monniken-cd is bestseller

De cd met gezangen van de monniken van het Oostenrijkse cisterciënzerklooster Heiligenkreuz is een heuse bestseller. Van de cd 'Chant – Music for Paradise', waren er eind augustus al 400.000 verkocht. In verschillende landen is de gouden en zelfs platina status al bereikt. Eind augustus waren er alleen al in Oostenrijk 60.000 verkocht en stond de cd op plaats twee in de top tien van albums. De cd heeft niet alleen geleid tot een kassucces, want er is ook aanzienlijk meer belangstelling voor het leven in het klooster. Zo is de kloosterkerk bij het morgengebed om 5.15 uur al vol! (RH; KN, 29-8-08)

Binnenkort verschijnt de tweede cd. Was de eerste nog gericht op de dood (Requiem), bij de tweede staan advent (Rorate) en Kerst (Puer natus est) centraal. (RH; NHD, 19-9-'08)

Vierne-Festival Utrecht

Het Maarschalkerweerd-orgel in de St.-Willibrordkerk te Utrecht stond centraal in het Vierne-festival aldaar. Met een reeks concerten werden alle orgelwerken uitgevoerd, inclusief zijn 'Messe Solennelle' voor koor en twee orgels. De reeks was van 9 september t/m 7 december 2008. (RH; NotaBene, okt.'08)

Korenslag krijgt vervolg

Op zaterdag 6 december start de tweede serie van 'Korenslag', het EO-programma waarin koren strijden om de titel "Het beste koor van Nederland". De eerste editie had verrassend hoge kijkcijfers. De formule blijft daarom ongeveer hetzelfde. Henny Huisman presenteert weer en het publiek mag meestemmen. Wel komt er een nieuwe jury. De opnames zijn in oktober gestart. Vanaf zaterdag 6 december t/m 24 januari op Ned 2, 19.55 uur. Voor meer info: www.eo.nl/korenslag. (RH; Zing, nov./dec.'08)

Christoffel als musical

De Sint-Christoffelschool in Aalst-Waalre heeft bij zijn 50-jarig bestaan een musical uitgevoerd over de legende van hun naamgever Christoffel. Deze reus wilde de machtigste en sterkste dienen en meldde zich daarom bij de koning en later bij de Zwarte Ridder. Ten slotte droeg hij het Christuskind de rivier over. Alle leerkrachten en leerlingen van de basisschool hadden een rol. Foto's, teksten en liederen zijn te vinden op www.sintchristoffel.nl. Een dvd van de musical is in de maak. (KN, 26-09-08)

Zingen met Huismuziek

Het Programmaboekje 2009 van Huismuziek is uit. Zangers en instrumentalisten kunnen kiezen uit 38 cursussen in allerlei muziekgenres en de cursussen duren één of meer dagen. In de vakantieperiodes worden muziekweken georganiseerd. Inschrijven kan vanaf 1 november online via www.huismuziek.nl. Het boekje is aan te vragen via 026-8450788 of info@huismuziek.nl. (RH; Zing nov./dec.'08)

Breakdance en orgel

De druk bezochte Nijmegenavond 2008 in de St. Stevenskerk heeft gisteravond een 'wereldprimeur' beleefd. Voor het eerst dansten vier breakdancers live op de overweldigende klanken van het König kerkorgel, bespeeld door Joost Langeveld. Aan het einde van een bij vlagen geniaal optreden kregen de vier acrobaten van de Wageningse breakdancegroep III Skill Squad een staande ovatie van het overwegend uit ouderen bestaande publiek.

III Skill Squad experimenteert al enige jaren met de opmerkelijke combinatie van in de ghetto geboren straatdans en klassieke evergreens. Aanvankelijk leken de beats langzaam op toeren te komen, maar toen organist Joost Langeveld gas gaf ontstond een even geslaagd als curieus spektakel. (www.rknieuws.net, 16-8-'08)

Nieuwe naam voor bisdom

Het bisdom Haarlem gaat vanaf eind dit jaar verder onder de naam bisdom Haarlem-Amsterdam. Overigens was het in 1853 de opzet van Rome dat Amsterdam de zetel zou worden van het nieuwe bisdom. Vanwege de politieke, religieuze en historische redenen werd dat toen Haarlem. De bisschopszetel blijft gewoon in Haarlem. Al eerder wijzigde het bisdom Groningen zijn naam in Groningen-Leeuwarden. Wordt dit een trend? (RH; NHD 1-11-'08)

Oude Bijbeltekst op internet

De Leuvense Bijbel uit 1548, de oudste officiële Nederlandstalige katholieke Bijbelvertaling, is vanaf 17 september op internet te lezen. Taalkundige N. van

der Sijs nam vorig het initiatief tot dit Bijbel-digitaliseringsproject, het grootste letterkundige vrijwilligersproject in Nederland tot nu toe. Eerder verschenen de Statenvertaling uit 1647 en de Delftse Bijbel uit 1477 op het wereldwijde netwerk. (RH; NHD, 16-9-'08)

De priester als voorganger?

Om over na te denken: “Wanneer komen wij toch eens af van het begrip ‘De priester staat met zijn rug naar de gelovigen’? In moderne terminologie spreekt men vaak over de priester als voorganger. En als de priester dan werkelijk de gelovigen voorgaat (in het gebed), heet het dat hij met zijn rug naar het toe staat”. (uit Bulletin VvLL, aug.'08, blz.112)

Knielen

“Bij een aantal protestantse denominaties is er in de huiselijke kring altijd een traditie geweest van knielen bij het gebed, met name bij het morgen- en avondgebed. Maar in de kerk, tijdens de godsdienstoefening (!), lijkt het wel of het lichaam geen enkele rol speelt [...] Het volstrekt negeren van het lichaam, zowel in het persoonlijk gebed als in de eredienst, is een merkwaardige vorm van ‘spiritualisme’ die kenmerkend is voor bepaalde delen van het gereformeerde protestantisme [...] Vrijwel alle godsdiensten en geloofsrichtingen kennen gebedshoudingen en –rituelen: knielen of juist opstaan, bewegen van het bovenlichaam, wassen van de handen of andere reinigingsrituelen. Maar de protestant blijft gewoon zitten met de benen over elkaar. Bij de zogenaamde Schotse manier van Avondmaal vieren, waarbij brood en beker in de banken worden doorgegeven, zie je dat sommige kerkgangers zelfs bij het ontvangen van brood en wijn in die houding volharden, - alsof op een verjaardag de borrelhapjes rondgaan. Het geloof is blijkbaar helemaal vergeestelijkt; bij de omgang met de Schepper (!) doet het lichaam niet mee”, aldus de inleiding van Wim Kloppenburg in ‘Muziek & Liturgie’, jrg.77, nr.8, oktober 2008. Hoe herkenbaar in sommige r.k.-vieringen! En hoe gaat uw koor “ter communie”? Wordt de schaal met H. Hosties ook ‘gewoon even doorgegeven’? (RH)

Orgelbouwnieuws

Zwaag, St. Martinuskerk

Ter gelegenheid van de uitbreiding met twee registers van het koororgel in de St. Martinuskerk te Zwaag werd op zondag 14 september om 14.30 uur een concert gegeven. Tijdens dit concert werden zowel het grote orgel als het koororgel door de organisten Marianne Habets en Edwin Hinfelaar bespeeld. Aan dit concert werkten ook het St. Martinuskoor en de Michaëlcantorij, beide onder leiding van Gerard Arendsen mee.

Bij de ingebruikname van het koororgel, in het voorjaar van 2004, bleek al spoedig dat het als viervoets begeleidingsinstrument voor het gemengd koor niet over voldoende draagvlak beschikte. Orgelbouw Alkmaar heeft hierop een ontwerp gemaakt voor een uitbreiding met twee achtvoets registers, afkomstig van een Pelsorgel uit 1933.

Om de nieuwe registers een passende plaats te bieden moest de kast ingrijpend worden gewijzigd. Verder voorzag het ontwerp in:

- het vergroten van de blaasbalg en de windkanalen
- het wegnemen van de storende elementen uit de oorspronkelijke dispositie, zoals het buiten gebruik stellen van twee koren pijpen van de Ruispijp III sterk en de koppeling I+II+4'. Maart 2007 wordt, onder leiding van Hans Martin, met dezelfde vrijwilligers als in 2004, een begin gemaakt met de uitvoering van het ontwerp. De facelift van de frontpijpen is door Klaas Kapitein verzorgd, die ook de intonatie van de nieuwe registers voor zijn rekening heeft genomen. Het nieuw geplaatste pijpwerk sluit qua klank goed aan bij het bestaande. Het geheel heeft een symfonisch karakter. (RH)

Dispositie:

Manuaal I C / g^{'''}: Fluitprestant 8'* Bourdon 8' Prestant 4'.

Manuaal II C / g^{'''}: Viola di Gamba 8'* Kwintadeen 8' Roerfluit 4' Octaaf 2'.

Pedaal C / f: Subbas 16', Bourdon 8' transmissie Subbas 16', Prestant 4' transmissie van manuaal I.

Speelhulpen: Koppelingen I+II, P+I, P+II, I+II+16' en tremulant.

Vaste Combinaties: Piano, Forte, Tutti en Automatisch Pedaal.

Tractuur: Elektropneumatisch.

Winddruk manualen: 60 mm waterdruk.

Winddruk pedaal: 65 mm waterdruk.

* nieuwe registers

Inspeling Pels orgel Ottersum

Recentelijk is het Pels orgel (1948) in Ottersum grondig gerestaureerd en vernieuwd.

Op zondag 7 september is tijdens de Eucharistieviering het orgel ingezegend en in een concert officieel ingespeeld door Ton van Eck, KKOR adviseur bij de restauratie.

Zie voor meer informatie: <http://www.orgelottersum.nl/> of www.orgelnieuws.nl, 5-9-'08 (RH)

Obdam, St. Victor

Al eerder belichtte ik de restauratie van het Vermeulen-orgel (1921) in de St. Victorkerk te Obdam (KDOV-blad, herfst '08, blz.24). Op zondag 9 november is dit orgel, na veertig jaar gezwegen te hebben, weer ingewijd tijdens een Eucharistieviering, waarbij Adrianus Kardinaal Simonis speelde, maar ook Ton van Eck (KKOR) en de eigen organist Nico Jansen. De restauratie is verricht door (en onder auspiciën van) Hans Martin van Orgelbouw Alkmaar. Voor meer info: www.orgelbouwalkmaar.nl en www.sintvictorparochie.nl. Bij deze willen we de initiatiefnemers tot de restauratie van harte. (RH)

Raalte, Basiliek

Het Adema-orgel van de R.K. Michaëlkerk in Zwolle is in de Basiliek van Raalte aan een derde leven begonnen. Door de royale akoestiek van de kerk en de intonatie klinkt het orgel mooier dan ooit. De verplaatsing geschiedde door Kaat & Nijhuis uit Kampen. Op 20 september gaf Toon Hagen, organist van de protestantse St.Michaëlkerk te Zwolle, het eerste orgelconcert hierop. (RH; www.orgelnieuws.nl, 8-9-'08)

Amsterdam, H.H. Petrus en Paulus ('De Papegaai')

In de R.K. kerk 'De Papegaai' is in mei 2008 een nieuw koororgel van de firma Adema's Kerkorgelbouw opgeleverd. Het orgel kreeg een plaats in één van de nissen in het zuidertransept op de begane grond.

De kerk in de Amsterdamse Kalverstraat beschikte al over een hoofdorgel dat in eerste aanleg werd gebouwd in 1930 als opus 76 van de firma Pels. Het koororgel is nu samen (!) met dit orgel bespeelbaar van een centrale speeltafel beneden in de kerk.

Het koororgel heeft een elektrische tractuur met sleepladen. Ten behoeve van de superoctaafkoppel zijn lade en pijpwerk uitgebouwd tot g4. Het koororgel staat geheel in zwelkast, behoudens de frontpijpen die zijn genomen uit de Violoncel 8. Als adviseur namens de KKOR was Jos Laus bij dit project betrokken. Voor meer info: orgelnieuws.nl.

(RH; www.orgelnieuws.nl, 18-8-'08)

Hengelo (Ov.), Lambertusbasiliek

Op zondag 12 oktober is het orgel van de St. Lambertuskerk in Hengelo opnieuw in gebruik genomen. Het Vermeulen-orgel (1948) is gerestaureerd en uitgebreid met een vierde klavier door Adema's Kerkorgelbouw te Hillegom.

Adviseur was Ton van Eck.

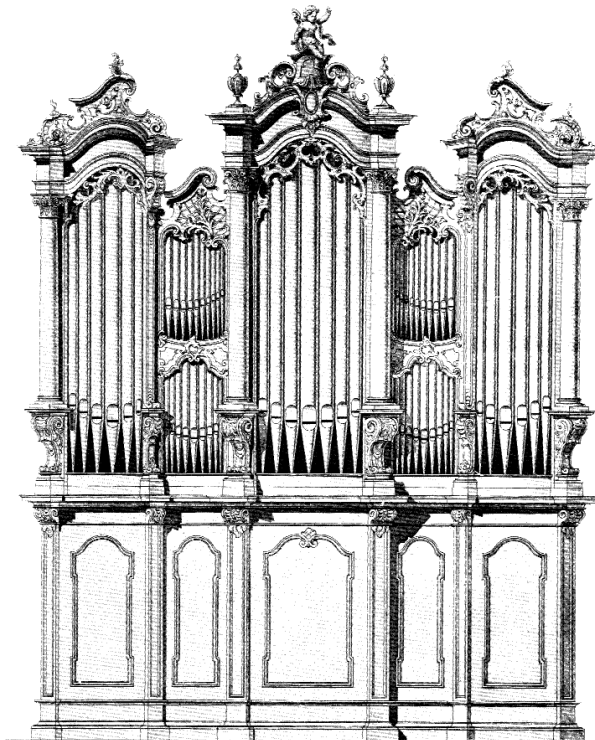
Op zes achtereenvolgende zaterdagen na de ingebruikname was het orgel te horen in een serie concerten en open orgeldag (8 november). Voor meer info: orgelnieuws.nl. (RH; www.orgelnieuws.nl, 9-10-'08)

Utrecht, St. Jacobus

Het orgel van de gereformeerde Emmauskerk te Vlaardingingen is eind oktober overgebracht naar de St. Jacobuskerk te Utrecht. Nico van Duren zal het daar volgend jaar weer gaan opbouwen. (RH; www.kerkorgel.net, 25-10-'08) Voor meer info over dit orgel: www.orgel.nl/kerken45/vlaardingingen.htm.

Zeist, Emmausparochie

De Emmausparochie te Zeist biedt haar L.Verschuieren-orgel (1970) uit Heythuysen te koop aan. Het is een tweeklaviers sleeplade-orgel met elektrische tractuur en verplaatsbare speeltafel. Totaal 9 registers labiaalpijpen incl. Subbas 16'. Breedte 233 cm en hoogte 400 cm. Een taxatierapport van de KKOR is beschikbaar en de vraagprijs is 9.500 euro. Voor informatie en/of bespeling: P.C.M. van der Arend, tel. 030-6918535 of arend@wanadoo.nl (RH; De Orgelvriend, sept.'08)

Uitgaven & recensies

Sint-Jansmis

Op verzoek van Mgr Hurkmans componeerde Maurice Pirenne (1928-2008) in het najaar van 2007 een Sint-Jansmis, bestemd voor de viering in 2009 dat het bisdom 's-Hertogenbosch 450 jaar geleden werd opgericht. Johannes de Evangelist is de patroon van het Bisdom, de Kathedraal en 's-Hertogenbosch. Maurice Pirenne componeerde een eenvoudige miscompositie, zeer geschikt voor de parochiekoren in ons bisdom. Op 12 september j.l. is de compositie gepresenteerd. Ook op de Veghel zangdag (25 oktober) werden delen uit de nieuwe mis gezongen. Het is verheugend dat het Bisdom Den Bosch voor elke parochie een partituur en koorpartijen beschikbaar heeft gesteld! U kunt partituur en/of koorpartijen aanvragen bij: gkleijberg@bisdomdenbosch.nl. (RH; Nieuwsbrief DSGV Den Bosch, sept.'08)

In Hymnis et Canticis

Koorboek met gregoriaanse gezangen, uitgegeven door Stefan Klöckner. Deze verzameling 'hymnen en cantieken' biedt met 109 gezangen een representatieve dwarsdoorsnede van het gregoriaanse repertoire. Zij omvat: de belangrijke gezangen van het kerkelijk jaar; misgezangen, hymnen, antifonen, psalmen en cantica.

Voor de eerste keer wordt hier een samenvatting aangeboden van een kernrepertoire dat geschikt is voor gebruik in de liturgische praktijk van het kerkelijk jaar. De melodieën zijn gereconstrueerd op grond van de vroegste gregoriaanse handschriften en voor de interpretatie voorzien van de neumennotatie van Sankt Gallen. Door de gevarieerde moeilijkheidsgraad is deze verzameling geschikt voor zowel beginners als voor schola's die reeds jarenlang met elkaar hebben gezongen. Dit boek richt zich tot enthousiaste zangers/zangeressen van alle confessies, omdat de gregoriaanse zang is ontstaan voordat er sprake was van scheiding tussen de kerken.

De verzameling biedt (in het Duits!) verder omvangrijke registers, zoals bv. een alfabetisch register, een thematisch en liturgisch trefwoordenregister; een lijst van combinatiemogelijkheden met gezangen uit katholieke en protestantse liederenbundels, alsmede eenvoudige koorzettingen (een aanhangsel geeft bovendien nog enkele meerstemmige toevoegingen).

Een begeleidende cd (gregoriaanse schola van de Folkwang Hochschule Essen o.l.v. Stefan Klöckner) biedt een dwarsdoorsnede van de inhoud van dit boek. Speciale aandacht gaat hierbij uit naar de combinaties van gregoriaans met kerkliederen en koorzettingen. (Bulletin VvLL, aug.'08)

* "In hymnis et canticis", S. Klöckner; 175 blz., 35,00 euro (excl. verzendkosten). Te bestellen bij Abdij S. Benedictusberg, Mamelis 39, 6295 NA Lemiers (Vaals), tel. 043-3061353, goossens@benedictusberg.nl; www.benedictusberg.nl.

Vierhandige Bach Cantates

In het KDOV-blad 'winter 2007' verscheen van mijn hand een recensie van de cd "Bach Cantatas Vol.II". Onlangs verscheen Vol.III, een waardige opvolger van een hopelijk nog langere serie. De Groningse organisten Euwe en Sybolt de Jong spelen deze keer vierhandig op het Hinsz-orgel (1743) in de Bovenkerk te Kampen. In 15 tracks, speciaal gearrangeerd voor orgel vierhandig, komen 17 zeer afwisselende stukken uit 12 cantates langs: een suite met o.a. een bourrée, sarabande, gavotte, gigue garanderen een verscheidenheid aan mogelijkheden om 'alles' uit het orgel te halen. En dat lukt zeker ook bij de afsluitende "Fugue in C-major" (BWV 29/2). Ik moet altijd sterk wennen aan die Engelse titels bij stukken van Bach, maar de commercie wil ook wat ... Wat mij betreft is deze cd een welkome aanvulling in de serie; een aanbeveling waard. (RH)

* "Bach Cantatas Vol.III", door Euwe en Sybolt de Jong, vierhandig orgel. Verkrijgbaar bij de Klassieke Vakhandel en te bestellen via www.dejongdejong.nl of J. Stellingwerf, Vlietstroom 15, 3891 EM Zeewolde, tel. 036-5220698.

Breng mij over grenzen

In het kader van de Wereldjongerendagen (WJD) Sydney 08 is de liedbundel van de WJD Keulen 05 (eerder besproken in het KDOV-blad) gecorrigeerd, aangepast en aangevuld met nieuwe liederen. De blauwe bundel van 2005 houdt zijn titel "Breng mij over grenzen", alleen is deze nu veranderd in een geel-oranje kleur. De bundel bevat nu maar liefst ruim 150 liederen en is zeer geschikt voor allerlei jongerenvieringen en -bijeenkomsten. Dan moet u bijvoorbeeld denken aan verschillende Taizé-liederen, Code Music-repertoire, maar ook lofprijzingsliederen uit de charismatische hoek. Het geheel is keurig ingedeeld in hoofdstukken: Lofzang, verstillig, engagement, verlangen, vertrouwen, vaste gezangen, korte gezangen en refreinen (o.a. psalmen). Bij de vaste gezangen naast de Bonifatiusmis nu ook de Markusmis, de gregoriaanse mis VIII (!), Missa Aqua Viva en Om Ontmoeting. En dat alles opmerkelijk snel uitgegeven. Daar kunnen zij bij 'Gezangen voor Liturgie' nog wat van leren!

Voor de prijs hoeft u het zeker niet te laten; wat mij betreft koopt ieder jongerenkoor voor elk lid een exemplaar! Voor meer info: www.jongkatholiek.nl. Het jongerenpastoraat Bisdom Haarlem stelt gratis exemplaren beschikbaar voor het eigen bisdom! Een initiatief dat navolging verdient! Informeer bij uw eigen bisdom eens! Van harte aanbevolen. (RH)

* "Breng mij over grenzen", 5 euro. Uitgave te bestellen via info@jongkatholiek.nl.

Voor Haarlem: Jongerenpastoraal Bisdom Haarlem, Kruisweg 63, 2011 LB Haarlem, 023-5112635, info@jongbisdomhaarlem.nl.

Alles uit handen

Op de Katholieke Jongerendag (KJD) van 2 november in Den Bosch is de tweede cd van The Fruits gepresenteerd. Zanger/gitarist Lars Gerfen was ook verantwoordelijk voor de muziek op het KJD. De leden zijn afkomstig uit verschillende Bewegingen en organisaties (Maria-Kefasgemeenschap, Life-Teenband, Focolare), maar hebben elkaar gevonden in de muziek. Aanvankelijk ondersteunend bij activiteiten in de Katholieke Charismatische Vernieuwing (KCV) treden ze nu ook elders op, zoals op de KJD.

De eerste cd 'Overspoeld' (nog steeds verkrijgbaar) was een mengeling van stevige rock, prettige reggae of pop, maar ook mediterende songs. Op deze cd zong Lars met zijn karakteristieke 'zweverige', halfzachte stem. Op de nieuwe cd 'Alles uit handen' zingt ook zijn zus Maran, waardoor hierin meer variatie ontstaat. De tweede cd heeft meer meditatieve diepgang, sterke teksten die tot nadenken stemmen. Niet alleen geschikt voor in de liturgie, maar ook (en vooral) voor persoonlijk gebed. De instrumentale gedeeltes zijn van hoogstaande kwaliteit! Veel jongeren zul je met deze cd een plezier mee doen. Zoekt u nog iets voor 5 december ? (RH)

* The Fruits, "Alles uit handen", 15,50 euro. Te bestellen via www.thefruits.nl.

Van kerk naar kerk, tussen Waal en Maas

In het winternummer 2007 schreef ik een recensie over 'Van kerk naar kerk, Betuwe'; onlangs verscheen het tweede deel: 'Van kerk naar kerk, tussen Waal en Maas' over het zuidelijke deel van dit gebied. Carel van Gestel is bekend van zijn orgelboeken 'Luisterrijk' en 'Orgelrijk', maar evenals het eerste deel is deel 2 rijker van inhoud dan alleen orgels! Niet alleen van veraf, hoewel dit toch het merendeel van de foto's betreft, maar ook heel intieme foto's met oog voor detail wat betreft het interieur van een kerk, waarbij óók fotografie een van de sterkste kanten van Van Gestel is. Maar liefst 52 plaatsen komen aan bod met een veelvoud aan foto's. Maar het is gelukkig méér dan een fotoboek! Vlot geschreven teksten met historische informatie verrijken het boek met evengoed nog een 26-tal orgelfoto's (al dan niet in detail)! Het zou mijn ideaal zijn als uitgeverij Aprilis van elk gebied/regio in Nederland zo'n boek zou uitgeven. Een aanrader; 2008 is nog steeds het Jaar van het Religieus Erfgoed!

In voorbereiding is deel 3: Walcheren/Noord-Beveland. We kunnen niet wachten (RH)

* C. van Gestel, "Van kerk naar kerk, deel 2 - tussen Waal en Maas", 24,95 euro, 175 blz., 350 full colour foto's, gebonden. ISBN 978 90 5994 230 1. Verkrijgbaar bij iedere boekhandel, maar ook via info@aprilis.nl of tel. 0418-512088.

Hallelujah van Handel

Veel koren willen dit werk (heel) graag uitvoeren, maar hebben moeite met de

hoogte waarin het geschreven is. Bij Excellent Music Holland zijn onlangs twee bewerkingen verschenen van Felicity Goodwin: in C groot. Voor SAB en orgel en voor SATB en orgel. Partituur 10,25 euro; koorpartituur 2,60 euro. Te bestellen bij Annie Bank, postbus 347, 1180 AH Amstelveen, 020-4412202, sales@anniebank.nl. (RH)

Jubileumjaren

Onlangs ontving ik van uitgeverij Laaber uit Duitsland een folder die verwees naar 2009: een jubileumjaar voor o.a. Handel (250e sterfjaar), Haydn (200e sterfjaar) en Mendelssohn (200e geboortejaar). "Grosse Komponisten und ihre Zeit". Handel en Mendelssohn gaan voor 34,80 euro; Haydn is vijf euro duurder. Voor de liefhebber: Laaber-Verlag, Regensburger Strasse 19, 93164 Laaber, Duitsland; www.laaber-verlag.de (RH)

Geloof in Nederland

Onder bovenstaande titel is een serie begonnen van maar liefst 35 delen. De delen gaan, elk vanuit één thema, in op 2000 jaar geloof, geloven en gelovigen in Nederland. Een samenwerkingsverband tussen Waanders Uitgevers en Museum Catharijneconvent Utrecht. Op dit moment van schrijven zijn er twee delen verschenen, maar met de regelmaat van veertien dagen verschijnt het volgende deel. Een prettig lezend boekwerkje, welke t.z.t. met 35 delen een groot en breed gebied bestrijkt. In deel 2 over "geloof thuis" komt het harmonium al onder de aandacht, maar voor onze achterban is deel 24 veel interessanter: Dr Jan Smelik over "2000 jaar Nederlanders en hun geestelijke liederen". Dat is dus nog even wachten. U kunt op de serie inschrijven via www.geloofinnederland.net, Waanders Uitgevers, Antwoordnummer 32, 8000 VB Zwolle, of via tel. 038-4673400. Het 1e deel kost 3,95 euro, de overige delen 5,95 (geen verzendkosten).

Concordantie op Zingend Geloven

Nog niet zo lang geleden verscheen bij het Boekencentrum de "Computer Concordantie op Zingend Geloven. Versie 1.0. Bijdragen tot de ontwikkeling van het nieuwe kerklied met eenstemmige muzieknotatie". Boekencentrum Zoetermeer, ISBN 978 90 23920229, cd-rom, 39,90 euro. (RH)

Songs of Taizé

Ook nieuw verschenen: "Song of Taizé" (met gitaarbegeleiding, eventueel ook toetsinstrument); Kok Ten Have BV, ISBN 978 2 85040 244 9; 29,90 euro.

Maarschalkerweerd & Zoon

Op zaterdag 22 november zal de uitreiking aan vicaris Leo van Ulden ofm, pastoor te Sneek, plaats vinden van het boek "Maarschalkerweerd & Zoon, orgelmakers te Utrecht" in de H. Jacobus de Meerdere, Parkstraat 65a, 2514

JE Den Haag.

De belangstelling, ook vanuit Monumentenzorg, voor de 20e eeuwse klankwereld heeft ook de interesse voor 20e eeuwse orgels bevorderd. Schrijver Jos Laus, die als KKOR-adviseur talrijke restauraties van Maarschalkerweerd-orgels heeft begeleid, heeft in dit boek getracht alle instrumenten van bovengenoemde bouwers te onderzoeken en in kaart te brengen. Vader (1812-1882) en zoon (1838-1915) leverden in zo'n 75 jaar meer dan 150 orgels; veel in grote plaatsen, maar in veel kleine dorpjes.

Een recensie is (nog) niet mogelijk, maar ik wilde u deze informatie niet onthouden (RH)

* Jos Laus, "Maarschalkerweerd & Zoon, orgelmakers te Utrecht", 576 blz., ca. 250 afbeeldingen, gebonden, harde band, 45,- euro, ISBN 978 90 6469 842 2.